

Slovenské pohrebníctvo

magazín nielen pre profesionálov

I / 2012

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb

Súdne lekárstvo v Martine

**Aké sú poplatky za hrobové
miesta na Slovensku?**

Historická krypta v Osadnom

**S primátorom hlavného mesta SR
M. Ftáčnikom o pohrebníctve**

Editoriál

Kultúra v pochovávaní na Slovensku sa posledných desať rokov výrazne menila a pohrebné služby sa snažili zavádzať nové metódy a produkty aj v tejto oblasti. Napriek snahe udržať hladinu cien na stave pred desiatimi rokmi, ceny za služby sa nevyhli istým úpravám, ktoré museli zákonite nastať po zvýšení cien energií, pohonných hmôt a surovín. Bežným občanom tak žiaľ neostáva nič iné ako sa orientovať na lacnejšie produkty, služby a spôsoby uloženia pozostatkov svojich drahých zosnulých a to aj vďaka tomu, že štát prispieva len minimálnou čiastkou na pohreb svojich občanov, ktorí ho počas svojho aktívneho života budovali a prispievali na jeho chod. Viac v obsahu dnešného čísla.

Aj to je jeden z dôvodov, prečo chceme oboznamovať verejnosť s novými trendmi v oblasti pochovávaní, kremácie, s trendmi ekológie a ekologických cintorínov, ktoré sú neraz menej finančne náročné ako známa klasika. Týmto smerom sa uberať Európa ležiaca na západe od našich hraníc, nemali by sme zaošťať.

Pred časom bolo potrebné urobiť prvý krok k informovaniu obyvateľstva o tejto problematike, preto presne pred rokom uzrelo svetlo sveta prvé číslo nášho magazínu. Dnes je treba urobiť jeden z ďalších krokov, ktoré sú pred nami, a tým je otvorene hovoriť o trendoch v Európe, porovnávať, dobré aplikovať do našich končín, omylom a chybám sa vyhnúť. Jedným zo spôsobov je i prezentácia moderných produktov z oblasti pohrebníctva. Dnes na našich stránkach predstavujeme ekologickú urnu z Francúzska.

Ďalším krokom, ktorý by prispel k informovanosti medzi Slovenskom a Európou, je medzinárodná výstava na našom území. Chodím po európskych výstavách takéhoto zamerania už dlhé roky a s malou dušičkou som na každej z nich očakával, že tu stretnem zástupcov slovenských firiem. Vždy som ostal sklamaný. Príčinu som videl iba v tom, že náklady na prezentáciu u zahraničných partnerov sa odvíjajú od cien, tej ktorej krajiny, s ktorými sa našinec zatiaľ rovnáť nemôže. Nie sme o nič horší ako naši zahraniční kolegovia, či už v poskytovaní služieb alebo v kvalite produkcie. Vznikla tak predstava usporiadať výstavu u nás.

Túto myšlienku som nosil v hlave niekoľko rokov a teraz začína naberať konkrétne obrisy. Po mnohých rokoch a vyberaní toho správneho miesta, nás naše kroky zaviedli až na výstavisko Expo Center do Trenčína a to priamo za generálnym riaditeľom a predsedom predstavenstva výstaviska, Ing. Emilom Dobiášom a za Ing. Pavlom Hozlárom, riaditeľom obchodu a marketingu. Našli sme spoločnú reč, odozva bola viac ako pozitívna. Doladenie termínu výstavy bola len technická záležitosť, a tak sme sa spoločne pustili s chuťou do realizácie celého projektu.

Práve v tomto vydaní, sa prvýkrát v magazíne objavuje pozvánka na našu slovenskú, medzinárodnú výstavu, Slovak Funeral 2012, s bohatým sprievodným programom, ktorú iste neprehliadnete. Za organizátorov, prípravný a realizačný tím mi dovoľte, aby som vás už dnes, kedy je november ešte v nedohľadne, srdečne pozval na trenčianske výstavisko.

Ladislav Stríž

Slovenské pohrebníctvo • vychádza štvrťročne, ročník II., číslo V, marec 2012 • Vydavateľ SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných a kremečných služieb, Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava, e-mail: sapaks@sapaks.sk • Redakcia: Ladislav Stríž, PhDr. Marcel Lincényi, PhD., Kristína Krásniková, Pavel Ondera, Bc. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana Voštenáková • Adresa redakcie: Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava, fax: 02/452 480 71, 0903 716 024, e-mail: slovenskepohrebnictvo@gmail.com • Internetová forma: www.pohrebnictvo.sk • Grafická úprava, fotografie: Pavel Ondera • Tlač: SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2, 821 06 Bratislava • Evidovaný MK SR č. EV 4257/11

TVORBA CINTORÍNŮV Z POHLĎADU ZÁHRADNÉHO ARCHITEKTA

Oslovili sme **Ing. Denisu Halajovú PhD.**, z Katedry záhradnej a krajinnej architektúry v Nitre, aby nám vysvetlila, ako by mal vyzeráť dnešný ideálny cintorín. Zdanlivo jednoduchá otázka na ktorú by malo byť, podľa nás, ľahké dať odpoveď. Nie je to však vôbec jednoduché. Dajme slovo odborníkovi.

Už neraz som sa stretla s požiadavkou načrtnúť ideálny moderný cintorín z pohľadu záhradného architekta. Napriek tomu, alebo práve preto, že sa tejto téme dlhšie venujem, musím konštatovať, že „ideálny“ vzorový cintorín vhodný pre celé Slovensko určite neexistuje a nie je potrebné ho ani hľadať. Iste by bolo jednoduchšie vydať akýsi

manuál pre tvorbu pohrebísk a hrobových polí, ale musíme si uvedomiť, že súčasný stav cintorínskej kultúry je spôsobený okrem iného práve aj unifikáciou tvorby pohrebísk a hrobov, ktorá zasiahla v posledných desaťročiach tak mestá ako i vidiek, bez prihliadnutia k regionálnym rozdielom. Typizácia hrobov je následne kompenzovaná snahou o uplatnenie individuálneho vkusu a osobného odkazu pri úpravách hrobov a ich okolia a v konečnom dôsledku negatívne ovplyvňuje vzhľad celého pohrebiska.

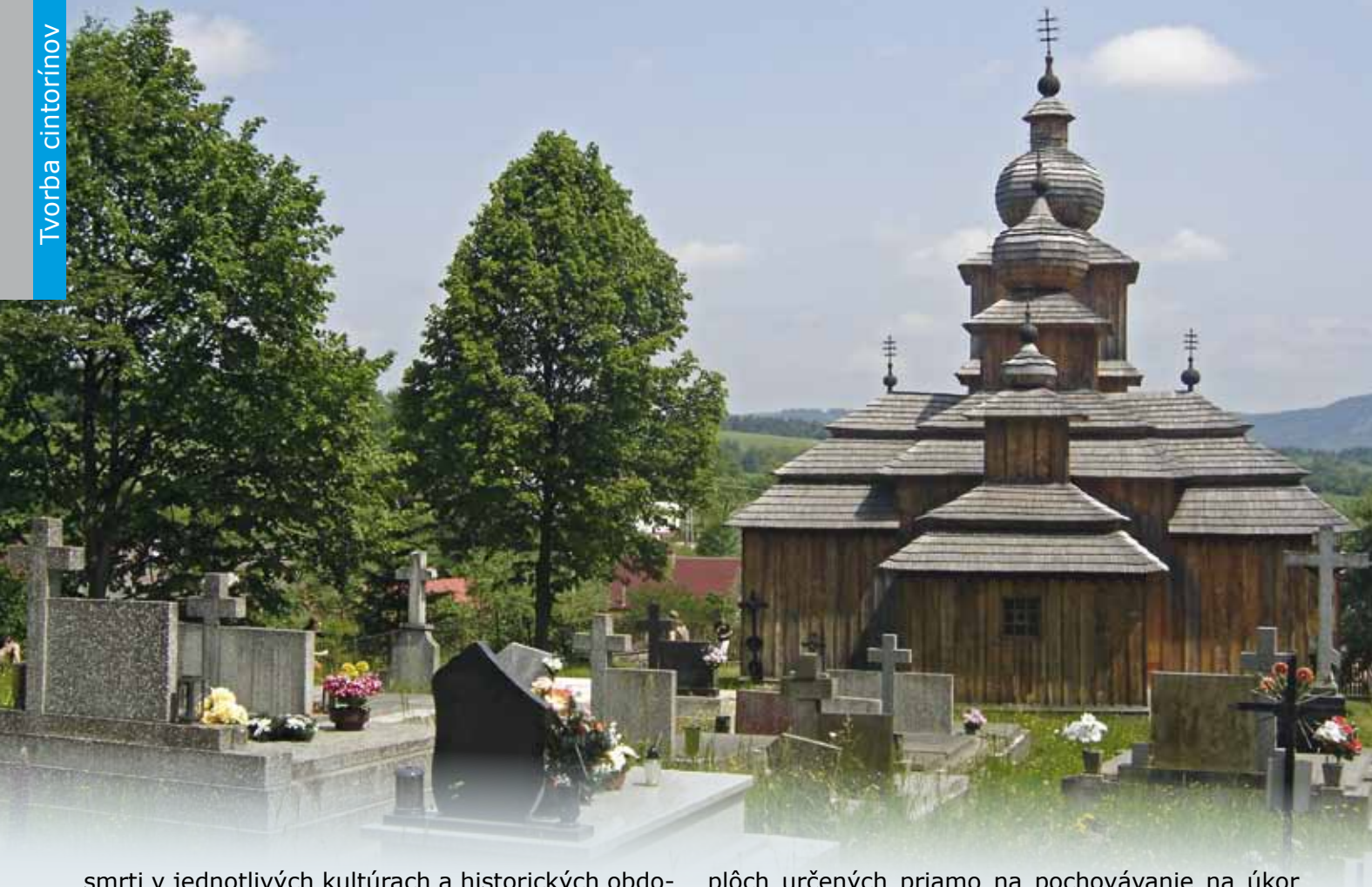

Unifikácia tvorby pohrebísk a hrobov zasiahla tak mestá ako aj dediny

Tvorba pohrebnej architektúry je považovaná za jednu z najnáročnejších úloh v architektúre vôbec, pretože je veľmi citlivo vnímaná spoločnosťou. Pre tvorbu týchto objektov preto nie je potrebné len dôkladné poznanie typológie a technických požiadaviek na tvorbu pohrebísk, ale dôležitý je najmä autorský zámer, ktorého výsledkom bude stvárnenie cintorína ako výnimočného a dôstojného pietneho miesta.

Preto za oveľa potrebnjšie než hľadanie „ideálneho“ dizajnu pre súčasný moderný cintorín, považujem hľadanie inšpirácie pre jeho navrhovanie. Tu je dôležité najmä poznanie histórie a špecifických podmienok vývoja kultúry pochovávaní vo svete a u nás. Veľká rozličnosť spôsobov pochovávaní, budovania hrobov a pohrebísk úzko súvisí s rôznou kultúrou, náboženskými predstavami a vnímaním

smrti v jednotlivých kultúrach a historických obdobiach. Pri tvorbe pohrebísk, ktoré sú aj miestami identity národa a kultúry, nie je žiaduce vnášať prvky iných kultúr. Práve na základe poznania tradícií našich predkov a odlišností vývoja v okolitých krajinách by mali vynikať cintoríny späté s našou krajinou, históriou a tradíciami, rešpektujúce však moderné, vyššie nároky na ich tvorbu.

Z pohľadu záhradného architekta musím zdôrazniť, že cintoríny sú v súčasnosti chápané v rámci sídiel jednoznačne ako plochy zelene. Najmä plošne má zeleň pohrebísk značný podiel v systéme zelene sídiel, nezanedbateľná však je aj jej ekologická funkcia. Napriek zaradeniu cintorínov ako plôch zelene v sídle, ich súčasný stav však tomu nezodpovedá. Výrazne klesá tak množstvo plôch zelene v rámci areálov pohrebísk, ako aj jej kvalita. Hlavným dôvodom tohto stavu je rozširovanie

plôch určených priamo na pochovávanie na úkor plôch zelene. Zámerná sadovnícka kompozícia je tak redukovaná na aleje stromov popri hlavných komunikáciách a zeleň hrobových polí tvoria často skôr nežiaduce neodborné výsadby drevín, prevedené pozostalými.

Taktiež zeleň na plochách hrobov bola nahradená neživými materiálmi, čo bolo spôsobené zrejme nemožnosťou zabezpečiť pravidelnú starostlivosť o výsadby hrobov, napr. z dôvodu umiestnenia cintorína mimo sídla, migrácie obyvateľstva, zmenou životného štýlu, ale aj z dôvodu chýbajúcej ponuky profesionálnej údržby hrobových miest. Nízka intenzita a odbornosťou údržby zelene v kombinácii s nevhodnými podmienkami pre rast drevín sa odrážajú na celkovo nízkej kvalite zelene cintorínov. Veľkým problémom je hlavne nedostatočná ochrana a údržba vzácnych starých alejových stromov, ktoré tak postupne miznú z pohrebísk.

Už celé desaťročia stojíme pred otázkou, kam má vôbec smerovať ďalšia záhradno-architektonická tvorba pietnej zelene. Za najdôležitejší moment považujem nutnosť úzkej spolupráce všetkých profesií a organizácií, ktoré sa podieľajú na plánovaní či prevádzkovaní cintorínov a to urbanistov, architektov, záhradníkov, výtvarníkov, zriaďovateľov a správcov pohrebísk, kamenárov a pod. a to od začiatku ich plánovania až po ich prevádzku. Spoločným cieľom by mala byť tvorba a obnova cintorínov ako skutočne dôstojných miest posledného odpočinku.

Ing. Denisa Halajová PhD.

S primátorom hlavného mesta sme sa rozprávali o súčasnosti a budúcnosti pohrebníctva v Bratislave

Pohrebníctvo v hlavnom meste stojí na rázcestí. Mestskí poslanci sa hlasovaním doteraz nevyjadrili k Ing. Jozefovi Hlušekovi, ktorý vyhral výberové konanie na riaditeľa príspevkovej organizácie celomestského charakteru MARIANUM – Pohrebníctvo mesta Bratislavy. Na druhej strane v Bratislave stále ubúdajú voľné hrobové miesta na pochovávanie, pričom dodnes sa nerozhodlo o tom, kde má stáť nový mestský cintorín, ktorý by vyriešil kapacity mesta na niekoľko desaťročí a zároveň by plnil funkciu historického a oddychového cintorína, podobne ako je tomu napríklad vo Viedni. O týchto, ale aj ďalších otázkach sme sa rozprávali s primátorom hlavného mesta SR Bratislavy Doc. RNDr. Milanom Ftáčnikom, CSc.

Pán primátor, v októbri minulého roku ste do mestského zastupiteľstva predložili návrh na odvolanie a vymenovanie riaditeľa príspevkovej organizácie celomestského charakteru MARIANUM – Pohrebníctvo mesta Bratislavy. Mestskí poslanci však nakoniec nehlasovali o odvolaní riaditeľa JUDr. Mgr. Miloslava Hrádeka, LL.M, a potom ani o menovaní Ing. Jozefa Hlušeka, ktorý vyhral výberové konanie. Ako vnímate rozhodnutie poslancov, ktorí sa neriadili výsledkom výberového konania v tomto smere?

Na zastupiteľstve sme mali na programe personálne riešenie riaditeľov piatich mestských organizácií. Poslanci mestského zastupiteľstva sa vyjadrili hlasovaním iba k dvom z organizácií, pričom ostatné návrhy boli stiahnuté z programu rokovania. Problém teda leží na stole. Keď

som sa pýtal poslancov, či budeme pokračovať v rozhodovaní o ostatných organizáciách, povedali mi, že sa momentálne k tomuto bodu nechcú vrátiť. Voľbu riaditeľov vnímajú politicky, je teraz čas pred voľbami. Áno, rozhodnutie poslancov vnímam tak, že nechcú rešpektovať výsledky výberového konania. Ja však bez poslancov nemôžem nič urobiť. Riaditeľ mestskej organizácie totiž môže byť vymenený len tak, že návrh na jeho odvolanie predloží primátor a schváli ho zastupiteľstvo. Rovnako aj pri menovaní.

A predložíte opäť návrh na odvolanie súčasného riaditeľa MARIANUM – Pohrebníctvo mesta Bratislavy?

V tejto chvíli viem, že takýto návrh je zbytočný. Ani to neplánujem, kým od poslancov nedostanem odpoveď, že sú pripravení sa touto témou zaoberať.

Súčasný riaditeľ pohrebníctva Miloslav Hrádek čelil viacerým obvineniam, ako napríklad Protimonopolného úradu SR, či hlavnej kontrolórky Hlavného Mesta SR. Dôverujete riaditeľovi M. Hrádekovi?

Otázka Protimonopolného úradu SR sa v dlhodobom kontexte ukázala tak, že MARIANUM malo pravdu, pretože neporušilo princípy, z ktorých ho obvinil Protimonopolný úrad. Riaditeľa vnímam ako profesionála, ktorý odborne zvláda riadenie organizácie, rozumie problematike pohrebníctva. Je to však odborník, ktorý je vnímaný aj zo strany mestských poslancov kontroverzne, teda nie všetci sú spokojní z jeho výkonom práve pre rôzne

obvinenia, ktoré zazneli na jeho adresu. Ja ho vnímam ako človeka, ktorý v rámci organizácie plní tie úlohy, ktoré od neho požadujem.

Takže mu dôverujete?

Opakujem ešte raz, plní tie úlohy, ktoré od neho mesto požaduje.

Pán primátor, vy osobne ste spokojný s činnosťou mestskej organizácie MARIANUM? Aké sú vaše plány s touto mestskou organizáciou?

Chcem povedať, že sme začali istú diskusiu o tom, že by sme transformovali MARIANUM na inú organizáciu. V mestskej organizácii vidíme verejnoprospešné činnosti, ktoré súvisia so správou historických cintorínov, ale aj komerčný aspekt, ktorý by mal byť porovnateľný s ponukou komerčných služieb. Zdá sa nám, že by mestská organizácia mala byť riešená inak, t.j. rozdelením na dve organizácie, zatiaľ sme však s poslancami nedospeli k zhode, či toto je cesta pre transformáciu mestskej organizácie. Zatiaľ teda diskutujeme o tom, ako by mohlo MARIANUM lepšie plniť svoje úlohy.

Odborníci z oblasti pohrebništva už niekoľko rokov upozorňujú na ubúdanie hrobových miest v Bratislave, čo môže vyústiť do situácie, že o pár rokov nebude kde pochovávať. Vybudovanie nového cintorína však nie je možné za pár dní. Aké je stanovisko vedenia Hlavného mesta SR k situácii s nedostatkom hrobových miest?

Toto je vážna vec, pretože je jasné, že po istom čase nebude možné riešiť otázku pochovávania bez toho, aby sme nevybudovali nový mestský cintorín. Máme dve riešenia. Poverená komisia vypracovala správu pre vytipovanie možných rozšírení existujúcich cintorínov a vytypovala možné lokality nového mestského cintorína. Aktuálne pripravujeme materiál do mestského zastupiteľstva. Zatiaľ sú naše plány také, že by sme chceli rozšíriť časť ružinovského cintorína na mestskom pozemku, na ktorom to je realizovateľné, zároveň urobiť nejaké čiastkové opatrenia na ďalších cintorínoch, čím by sme situáciu v rovine rokov mohli zvládnuť. V rovine desaťročí už nie.

Vlastní mesto vhodné pozemky, na ktorých by sa mohol vybudovať nový cintorín?

Tie lokality, ktoré máme vytipované sú aj na súkromných pozemkoch. Žiaľ, je to tak, my sa musíme držať územného plánu, ktorý funkciu cintorína povoľuje iba v niektorých lokalitách, čo je problém, pretože mesto by muselo vkladať investície na vybudovanie cintorína, ale aj na kúpu pozemkov. Takže rozhodnutia, ktoré urobia poslanci, budú limitované tým, že sa budeme primárne orientovať na tie plochy, ktoré patria mestu.

O správu mestských cintorínov sa v posledných rokoch zaujímal niekoľko súkromných spoločností. Viete si

predstaviť optimálnu spoluprácu medzi mestom a súkromnými organizáciami v správe mestských cintorínov?

Viem si to predstaviť, keď budeme mať ukončenú diskusiu o tom, ako má vlastne fungovať naša organizácia, či bude mať čisto verejnoprospešný charakter a či tam uchováme komerčný prvok. Informácie, ktoré mám sú také, že MARIANUM rozšírilo svoj podiel na trhu, úspešne ponúka obyvateľom komerčné služby. Viem si predstaviť v oblasti spoločného záujmu komunikovať aj s komerčnými spoločnosťami. Predpokladám, že príde k spoločnému stretnutiu, na ktorom budú predložené konkrétne návrhy.

Pán primátor, ste zato, aby sa počas Vášho volebného obdobia začalo s budovaním nového cintorína v Bratislave?

Nie, nepovažujem to za reálne a ani to nebudem sľubovať, pretože sú to veľké peniaze, ktoré by mesto muselo vynaložiť. Za reálne v tomto volebnom období považujem rozšírenie existujúcich cintorínov a rozhodnutie o tom, kde by nový mestský cintorín mal byť. Toto rozhodnutie sa roky dokladalo. Keď ho poslanci prijímú, potom budeme postupne pripravovať finančné zdroje, a chrániť príslušnú lokalitu pred zásahmi, lebo vieme, že tam chceme mať cintorín. Malo by padnúť v tomto volebnom období rozhodnutie, čo je dôležitá vec, lebo zatiaľ ani to nemáme.

Ako vnímate fakt, že Ružinovský cintorín sa v Bratislave otvoril pred tridsiatimi rokmi a odvtedy sa nerozhodlo o tom, kde bude nový cintorín?

Nespravilo sa to. Je to jedna z tých vecí, ktoré nám zostala nevyriešená z minulého obdobia. My sa na to nešťážujeme. Berieme to tak, že už boli vykonané určité prípravné práce, pretože o novom cintoríne sa diskutuje už roky. Teraz je dôležité spraviť rozhodnutie a vytvoriť priestor nato, aby sme mali kde pochovávať v najbližších desiatkach rokov.

Údajne niektoré mestské cintoríny stoja na pozemkoch súkromných vlastníkov. Je to pravda? Ako rieši Hlavné mesto SR tento problém?

Je to pravda. Napríklad cintorín v Slávičom údolí stojí čiastočne na súkromných pozemkoch. Riešime spor, ktorý je na súde, keďže sme sa s vlastníkom pozemku nedohodli. Ponúkali sme mu nájom za 0,33 eur na m², podobne ako ponúkame vlastníkom pod cestami a inými verejnoprospešnými stavbami, no nemal záujem s nami uzavrieť takúto nájomnú zmluvu. Mesto nemá toľko náhradných pozemkov, aby sme zamenili pozemky všetkých vlastníkov, ktoré sa nachádzajú nielen pod cintorínmi, ani finančné prostriedky na ich vykúpenie. Problém je veľmi zložitý, no raz ho bude nutné riešiť.

Podľa odborníkov z oblasti pohrebništva je veľkou škodou, že Bratislava nemá historický cintorín, na ktorom by ležali slávni dejatelia ako v susednej Viedni. Počíta vedenie Hlavného mesta SR s takýmto pietnym miestom?

Priznám sa, že zatiaľ sme sa k tejto otázke nedostali. Osobne si však myslím, že by takýto cintorín patril do Bratislavy. Čiastočne túto funkciu plní Ondrejský cintorín, pretože tu nájdete niektoré historické mená.

V zahraničí sú trendom takzvané ekologické, respektíve oddychové cintoríny, na ktorých nie sú povolené monumentálne hroby a náhrobné kamene. Uvažuje Hlavné mesto SR v spolupráci s hlavnou architektkou aj o takomto variante?

Určite o tom budeme uvažovať, keď budeme diskutovať o novom cintoríne. My sa nemusíme sústrediť len na jednu lokalitu, ale môžeme vytypovať viac lokalít a povedať, že niektoré z nich budú ekologické s oddychovým charakterom. Oddychové zóny my už de facto máme na cintorínoch, kde sa už nepochováva. Keď sa idete prejsť napríklad na Ondrejský cintorín, alebo na cintorín pri Kozej bráne, tak je to skôr oddychové pietne miesto, na ktorom prevažuje zeleň a oddych.

Ondrejský cintorín

V posledných rokoch stúpa záujem pozostalých o spolopohovanie nebožtíkov, pričom bratislavské krematórium je plne vytážené. Uvažuje Hlavné mesto SR s vybudovaním nového krematória (keďže Praha má na svojom území viaceré krematóriá), alebo počíta s rekonštrukciou súčasného krematória vrátane rozšírenia jeho kapacity?

Ďalšie krematórium zatiaľ nikto nenavrhol. Mesto v bratislavskom Krematóriu urobilo čiastočnú rekonštrukciu, väčšiu si v neľahkej situácii nemohlo dovoliť. Myslím, že v budúcnosti je reálna skôr obnova krematória s rozšírením jeho kapacít, než výstavba nového.

Posledné miesta odpočinku ale aj pozostalí sú na bratislavských cintorínoch terčom vandalov a zlodejov. Čo robí Hlavné mesto SR, aby eliminovalo takéto krádeže? Prečo na bratislavských cintorínoch stále nie sú kamery, ako v zahraničí?

Kamery na cintorínoch sú určite rozvojový projekt, ktorý by pomohol ochrane priestorov, ale myslím, že z finančných dôvodov bude o nich mesto uvažovať až po roku 2014.

Hlavné mesto SR už dlhšie nezvyšovalo ceny za nájom hrobových miest. Je však jasné, že vybudovanie nového cintorína bez vyšších finančných prostriedkov asi nepôjde. Zvažujete zvýšenie nájmu za hrobové miesta v roku 2012?

My dnes máme vypočítané, že správa hrobového miesta stojí priemerne 25-28 eura, pričom občan platí 10 eur. Tento stav je dlhodobo neudržateľný, pretože rozdiel kryjeme z príjmov podnikateľskej činnosti a nejakým spôsobom ho dorovnáваме príspevkom z mesta. Situácia je taká, že s tým budeme musieť niečo urobiť. Je pravda, že poslanci nám dali avízo, že o navýšení v tomto volebnom období neuvažujú. Nechceme strašiť ľudí, pretože tých finančných záťaží je teraz veľa. O súčasnom stave však budeme musieť hovoriť a riešiť ho, pretože ak chceme umiestniť na cintoríny kamery a mať viac zamestnancov, ktorí sa budú starať, potrebujeme na to viac finančných prostriedkov. Nejaká úprava skôr či neskôr príde.

Budete presviedčať poslancov o tom, aby sa zamysleli nad úpravou cien za správu hrobového miesta?

Minimálne otvoríme diskusiu a predložíme poslancom materiál, ktorý ukáže reálnu cenu hrobového miesta. Predpokladám, že takáto diskusia by mala nastať ešte v priebehu tohto roku. My chceme riešiť aj také veci, ktoré súvisia s cenou výkopu za hrobové miesto. Cenovým úradom, ktorý je Bratislavský samosprávny kraj máme stanovenú jednu z najnižších cien za výkopové práce na Slovensku. V Banskej Bystrici dostane spoločnosť za výkopové práce viac financií ako spoločnosť u nás, pričom sa čaká rovnaká efektívnosť. Chceme vytvoriť podmienky, aby si organizácia na seba zarobila.

Rozprával sa PhDr. **Marcel Lincényi**, PhD. fotografie **Pavel Ondera**

Ekológia je kľúčom pre život ďalších generácií

Ani slovenské pohrebníctvo nemôže brať ekológiu na ľahkú váhu. V Európe sa ekologické postupy a prístupy aplikujú aj v pohrebníctve a majú zelenú. Zaoštvávanie na poli obchodu sa v konkurencii kruto nevypláca a vymstilo sa už nejednému podnikateľovi alebo dokonca celému odvetviu. Dnes vám prinášame novinku, ktorú krajiny EU považujú za krok vpred, hádam aj preto bol o ňu na výstave v Paríži taký záujem.

Eco - urna - France

Krematória po celom svete sa snažia o nielen dôstojné rozlúčky a obrady, ale čoraz viac sa zaoberajú i uložením popola zosnulých takým spôsobom, aby učinili zadosť nielen dôstojnosti ale aj atraktivite miesta, ktoré následne pozostali navštevujú. Rozptyľovacie lúky, rôzne tvary kolumbárií a urnových hrobov sú toho svedectvom. V poslednom období, kedy sa kladie dôraz na ekológiu nezaspali ani výrobcovia urien a poskytovatelia služieb. Prichádzajú s novinkou, urnou zhotovenou z rozložiteľných materiálov za použitia samotnej zeme. Ako vidieť zo záujmu verejnosti Európy, neprerátali sa.

Majitelia krematórií a vlastníci či správcovia pozemkov pohrebných miest sa rozhodli stať sa na návrat k prírode. Budujú pohrebiská, kde symbolom a praktickým bodom uloženia ostatkov vo forme popola sa stáva drevina, ker, miesto s kvetom. Každý jeden takýto krík, strom, stromček alebo len trvácny kvet tu znamená náhradu pomníka, náhrobku či stély s vytesaným menom a dátumom (ten sa môže vo forme malej tabuľky viazať k danému živému objektu). Znamená miesto uloženia ostatkov, miesto návratu do lona prírody, miesto, kde človek opäť spojil svoju existenciu so zemou z ktorej povstal. Tento spôsob uloženia ostatkov sa stáva čoraz obľúbenejší.

Popol, ktorý vsypeme do eko-urny sa zmieša so zemou. Do horného otvoru sa následne zasadí malý stromček, krík alebo len kvet a celá urna sa uloží do zeme. Po čase z takto uloženej urny vyrastie to, čo sme tam ako pozostali zasadili. Popol samotný je nebiologický materiál, teda nemožno povedať, že z nášho príbuzného sa stal strom. Popol ostáva v zemi pri koreňoch nového života, ktorý sa rozvinie do krásy podľa svojho druhu a môže symbolizovať charakter zosnulého. Tu sa medze pri výbere rastliny pozostalým

www.topa.sk

nekladú. Čo viac, takto uloženú urnu môžete mať podľa našich platných zákonov i u vás doma v záhrade či na inom obľúbenom mieste ku ktorému máte vlastnícke práva.

Ekológiu treba rešpektovať a brať ako krok pre uľahčenie života ďalším generáciám za ktorých smerovanie nesieme my, práve tu a práve dnes, zodpovednosť. Eko-urna je na poli pohrebníctva novinkou, zároveň je krokom, ktorý dúfajme nebude posledným. Treba sa zamyslieť i nad ostatnými otázkami v pohrebníctve z hľadiska ekológie ako je separácia odpadu, ekologické symbolické svetlo na hrobách, či používanie plastov vo výzdobe a doplnkoch hrobových miest. O týchto súvisiacich témach si povieme niekedy inokedy.

Pavel Ondera

poistenie pohrebných nákladov

POISTOVŇA
POŠTOVEJ BANKY

Myslite na svojich blízkych

- **Výhodná cena** pre každého [už od **2,82 €** mesačne].
- Voliteľná výška poistnej sumy.
- Bez zdravotných prehládok.
- Plnenie nepodlieha zdaneniu a dedičskému konaniu.

Darček pre prvých 2 000 klientov pri dojednaní poistnej sumy min. 2 000 €.

Akcia platí od 1. 2. 2012 do 31. 3. 2012.*

Darčekom je atraktívny balíček – digitálny teplomer a vitamíny.

Informujte sa!

osobne
na poštách a v pobočkách Poštovej banky, a.s.

telefonicky
02/33 00 00 31

elektronicky
www.ppabk.sk

* Táto akcia Poistovne Poštovej banky, a. s., platí do odvolania, najneskôr však do 31. 3. 2012. Podmienky akcie sú zverejnené na internetovej stránke (www.ppabk.sk).

Veľkoobchod s urnami a pohrebnými pomôckami

URNY

ocel, mosadz, med'...

VOZÍKY

vozíky na kvety a vence

vozíky na prepravu truhel

RÔZNE

prepravné vaky XXL

pohlcovače pachu
(spray, prášok)

Navštívili sme pracovisko súdneho lekárstva v Martine

Nedávno som s kolegom fotografom Pavlom Onderom mal možnosť navštíviť Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz (ÚSLaME) Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského (JLF UK) a Univerzitnej nemocnice Martin (UNM) v Martine. Keďže som z Bratislavy, pôvodne som prirodzene mienil urobiť rozhovor formou emailovej komunikácie, nakoľko v uponáhľanej dobe je zložité realizovať služobnú cestu. Plány mi však pozmenil prednosta ústavu prof. MUDr. František Novomeský, PhD., od ktorého som sa v telefonáte dozvedel, že mi rád poskytne osobný rozhovor priamo na jeho pracovisku. Dnes som rád, že som s kolegom do Martina nakoniec vycestoval, pretože sme mali možnosť osobne navštíviť špičkové pracovisko súdneho lekárstva na Slovensku.

Nakoľko sme od pána profesora dostali termín rozhovoru v piatok o 10.00 hod. a nechceli sme meškať, z Bratislavy sme vyštartovali autom už o 7.00 hod. Cesta do Martina bola pokojná, menší problém sme však mali s nájdením cesty do Univerzitnej nemocnice Martin. O to jednoduchšie sa nám orientovalo v nemocničnom areáli. Cestu do ústavu sme našli po tom, čo sme sa obrátili na vrátnika, ktorý nám poradil, aby sme hľadali novo zrekonštruovanú budovu so žltým náterom. O tom, že sme našli správnu budovu, nás presvedčili aj prichádzajúci muži zákona, s ktorými sme sa stretli priamo pri dverách ústavu. Po stlačení zvončeka nám otvorila milá pani, ktorá nás pustila do vstupnej haly a išla zavolať pána profesora. Prirodzene som sa počas čakania obzeral dookola. Čakal som čokoľvek, čo mi bude pripomínať, že som na pracovisku súdneho lekárstva a ja som sa zatiaľ v miestnosti

pozeral na plno kvetov v črepníkoch a umelecké obrazy na stenách, ktoré vo mne evokovali rodinnú atmosféru. Po krátkej chvíli prišiel charizmatiký pán profesor Novomeský, ktorý sa nám ospravedlnil, že sa musí nečakane venovať mužom zákona, ale že nás zatiaľ ústavom prevedie odborný asistent a forenzný antropológ **MUDr. František Štuller, PhD.**, ktorý nás oboznámi s históriou pracoviska.

História pracoviska

Ako sme sa dozvedeli, oddelenie súdneho lekárstva v Martine bolo založené v roku 1965 v súvislosti so vznikom novej Lekárskej fakulty v Martine ako pobočky Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Odborne a organizačne sa ujal vedenia nového súdnolekárskeho fakultného pracoviska prof. MUDr. Jozef Lukáči z Ústavu súdneho lekárstva LF UPJČ v Košiciach. Martinské súdnolekárske pracovisko malo pri svojom zrode 6 pracovníkov na čele s primárkou MUDr. Tatianou Hulejovou. Umiestnené bolo v jednej polovici poschodia Psychiatrickej kliniky Fakultnej nemocnice v Martine.

V ďalšom období, výučbu predmetu súdne lekárstvo, na neskôr už samostatnej Lekárskej fakulte UK v Martine, viedol a odborne garantoval prof. MUDr. Milan Kokavec, DrSc. z bratislavského súdnolekárskeho ústavu. Oddelenie bolo premenované na ústav, ktorý sa postupne personálne rozširoval. V roku 1974 bolo toto pracovisko premiestnené do samostatnej budovy v areáli Fakultnej nemocnice na Kollárovej ulici v Martine, kde sídli až doposiaľ. Tu už Ústav súdneho lekárstva LF UK a FN v Martine začal plniť svoje osobitné úlohy v celom rozsahu: pitvy, potrebné laboratorné a iné vyšetrenia, úlohy vyplývajúce z potrieb forenznej expertízy pre orgány činné v trestnom konaní.

Neskôr bol vedením ústavu dočasne poverený doc. MUDr. Vladimír Korman, CSc., taktiež z bratislavského súdnolekárskeho pracoviska. Pre ďalší rozvoj ústavu bol významným časovým aj personálnym medzníkom príchod MUDr. Františka Novomeského, CSc. z Ústavu patologickej anatómie LF UK v Martine. V roku 1985 bol vymenovaný za docenta, v roku 1994 riadne habilitoval a v roku 1995 bol inaugurovaný v Prahe za riadneho profesora pre súdne lekárstvo. Rozhodnutím vedenia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (2008)

Zľava: MUDr. **Martin Janík**, Prof. MUDr. **František Novomeský**, PhD., MUDr. **Jozef Krajčovič**, PhD., MUDr. **František Štuller**, PhD.

došlo k presunu Súdnolekárskeho pracoviska UDZS do priestorov Úradu na Kuzmányho ulici v Martine.

Súčasnosť

V súčasnosti Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UN v Martine tvorí vysoko profesionálne a mienkotvorné súdnolekárske pracovisko v SR. Na ústave pracuje 6 lekárov, z toho 4 s vedecou hodnotou „PhD“ a dvaja doktorandi JLF UK v dennej forme doktorandského štúdia. Prednosta ÚSL JLF UK a UNM prof. MUDr. František Novomeský, PhD. bol úspešným školiteľom 9 doktorandov s ukončeným štúdiom a získaním titulu „PhD“, ďalší štyria pracovníci pokračujú v doktorandskom štúdiu. Pán profesor bol tiež garantom úspešnej profesorskej inaugurácie prof. MUDr. Miroslava Hirta, PhD. z Ústavu súdneho lekárstva LF MU v Brne, v súčasnosti sa na pracovisku pripravujú habilitácie docentov v odbore súdne lekárstvo.

Pedagogická činnosť

MUDr. František Štuller, PhD. nám začína popisovať profil pracoviska a v tom prichádza pán profesor Novomeský, ktorý nás popri svojej

charizme zaujal aj úžasnou vôňou fajky, ktorá, ako sám povedal, mu dodáva vnútorný pokoj a harmóniu. Pri následnom neformálnom rozhovore mám pocit, že som sa stretol s úplne normálnymi ľuďmi, ktorých baví práca a ktorým je pokope skutočne dobre. V pedagogickej činnosti ústav zabezpečuje komplexnú pregraduálnu výuku v odbore súdne lekárstvo a medicínske právo pre študentov všeobecného lekárstva v slovenskom aj anglickom jazyku, ako aj pre študentov nelekárskych odborov.

Ako ďalej uviedol prednosta ústavu, vedecká profilácia pracoviska je v oblasti skúmania a forenznej analýzy, nehôd pri potápaní a pobyte človeka v hyperbarickom prostredí. „Som jediným stálym súdnym znalcom v odbore hyperbarická a potápačská medicína v Slovenskej a Českej republike ako aj zástupcom SR v Európskej rade pre potápačské technológie pri EU (European Diving Technology Committee). V tomto hlavnom zameraní ústavu boli publikované a prednášané viaceré práce s medzinárodným ohlasom. Metodika postupu pitvy pri smrteľnej nehode potápača, vypracovaná na ÚSLaME je uznaná v EU ako štandard,“ skromne hovorí profesor Novomeský, ktorý je dlhoročným lektorom špeciálnych potápačských jednotiek armády a polície SR aj ČR. Pracovisko má v hlavnom vedeckom zameraní viaceré kontakty s vedeckými aj profesionálnymi potápačskými a hyperbarickými inštitúciami v Európe a vo svete.

Ďalšou časťou vedeckej profilácie pracoviska je problematika forenznej antropológie so zameraním na skúmanie a forezné posudzovanie exhumovaných ľudských ostatkov v prípadoch násilných aj nenásilných úmrtí, resp. z aspektu postmortálnej identifikácie osôb, ktorou sa popri prednosti ústavu venuje MUDr. František Štuller, PhD.

Na ústave bolo vypracovaných niekoľko mimoriadne závažných forenzných expertíz pre potreby Svätej stolice (Vatikán) v súvislosti s kauzami blahorečenia cirkevných osôb. „Ľudské kosti hodnotia na viacerých pracoviskách, no my sme v oblasti foreznej antropológie vypracovali doposiaľ štyri veľké expertízy pre Vatikán, ktorých závery ocenili aj tamojší experti.“ uviedol profesor Novomeský.

Samostatnou problematikou výskumu na pracovisku je priebežné epikritické sledovanie dokonaných samovražď v spádovom území pracoviska, analýza trendov samovražednosti a spôsobov samovražedného konania, ktorej sa venuje zástupca prednostu MUDr. Jozef Krajčovič, PhD..

Významnou vedeckou profiláciou ústavu je skúmanie vplyvu a následku požitia alkoholu na ľudský organizmus, na ktorú sa zameriava primár MUDr. Ľubomír Straka, PhD.. Autorský kolektív pracovníkov ÚSLaME pod vedením primára L. Straku zostavil prvý vedeckú monografiu k tejto mimoriadne závažnej spoločenskej téme (Súdnolekárska alkoholológia, Osveta,

2011). Odborná úroveň, zameranie a pracovná náplň ústavu spĺňajú požadované kritéria na pracovisko najvyššieho typu, poskytujúce forezné medicínske služby podľa recentných súdnolekárskeho trendov.

Liečebno – preventívna činnosť

Liečebno-preventívna činnosť na ÚSLaME je realizovaná v súčinnosti so Súdnolekárskeho pracoviskom ÚDZS Martin, čím vytvára komplexný súdno-lekárskeho servis pre príslušný geografický spádový región. Pracovníci ÚSLaME JLF UK a UNM vykonávajú zdravotné a súdne pitvy v zmysle platnej legislatívy. Prostredníctvom autoptických vyšetrení (pitiev) a ďalších laboratórnych vyšetrení (forezná histopatológia, toxikológia, sérologia a iné) dochádza k verifikácii a objektivizácii príčin smrti u osôb zomrelých náhle, neočakávane, násilne, mimo zdravotníckych zariadení, taktiež u osôb zomrelých v zdravotníckom zariadení na základe osobitných dôvodov. Pracovisko sa tak priamo podieľa na dohlade nad poskytovaným zdravotnej starostlivosti občanov SR

Znalecká činnosť

Pracovníci ÚSLaME JLF UK a UNM v Martine sú stálymi súdnyimi znalcami Ministerstva spravodlivosti SR v odbore zdravotníctva (490000) v nasledovných odvetviach: súdne lekárstvo, toxikológia, alkoholológia, sérohematológia, patológia a hyperbarická/potápačská medicína. Prostredníctvom forezných expertíz poskytuje pracovisko pre orgány činné v trestnom konaní objektívne dôkazy, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou procesov odhalovania, vyšetrovania a dokazovania trestnej činnosti. Ústav ďalej poskytuje podľa potreby konzultačné služby v odbore súdne lekárstvo a v ďalších medziodborových medicínskych disciplínach s celoštátnou pôsobnosťou.

S odborníkmi z Ústavu súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM v Martine sme následne podrobnejšie rozobrali viaceré témy, o ktorých sa dozviete v nasledujúcich číslach magazínu Slovenské pohrebništvo.

PhDr. **Marcel Lincényi**, PhD.

Ústav zabezpečuje komplexnú pregraduálnu výuku v odbore súdne lekárstvo a medicínske právo

Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb položila otázku súvisiacu s prevozmi zosnulých a autopsiou

Pýtame sa

Otázka pre ÚDZS

Dovoľte nám, aby sme sa na Vás obrátili s otázkou, ktorá v poslednom období rezonuje u pohrebných služieb na Slovensku. Súvisí s dovozom tiel našich občanov zo zahraničia. Jedná sa o dovoz zosnulých a ich následné *repitvy*, ktoré boli nariadené ešte v minulosti, v intenciách **Zákona č. 581/2004** o zdravotných poisťovniach, dohlade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vieme, že sa v tejto súvislosti zmenilo nariadenie ohľadom povinnosti vykonávať *repitvy* a táto skutočnosť (dovozu zosnulých zo zahraničia na pracovisko ÚDZS patológie za týmto účelom), bola zrušená 1. januára 2010. V tejto súvislosti Vás chceme požiadať o oficiálne stanovisko k danej téme, pričom by sme ho radi prezentovali aj na našom webovom priestore **www.pohrebništvo.sk** a v tlačenej forme pre verejnosť, v magazíne **Slovenské pohrebništvo**.

Odpoveď

- úrad pre Zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohlade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovuje podmienky, za akých je prehládajúcim lekárom indikovaná pitva.
- dohľad nad
- zdravotnou
- starostlivosťou Pitvu nariaďuje Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „úrad“) na základe prehliadky mŕtveho tela, ak je potrebné určiť, či bola zdravotná starostlivosť poskytnutá správne alebo z iných dôvodov ustanovených týmto zákonom (násilná smrť, transplantácia orgánov, smrť otravou, dôvody ustanovené Trestným poriadkom atď.).

Podľa § 48 ods. 3 písm. k) uvedeného zákona bolo jedným z dôvodov na vykonanie pitvy aj úmrtie v cudzine, ak bolo na územie Slovenskej republiky privezené mŕtve telo, ktoré malo byť na Slovensku pochované. Novelou zákona od 1. januára 2009 bolo toto ustanovenie zrušené a preto sa v súčasnosti pitva ani *repitva* v prípadoch úmrtia v cudzine na súdnolekárskeho a patologickoanatomických pracoviskách úradu nevykonáva.

Dôvodom tejto zmeny bolo to, že najmä *repitva*, teda opakovaná pitva, vzhľadom na časový odstup a fyziologické procesy nemala opodstatnenie a jej efekt bol veľmi nízky.

MUDr. **Michal Palkovič**, PhD.

riaditeľ odboru súdneho lekárstva a patologickej anatómie

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

Urny za najlepšie ceny • JADE - záruka kvality

Ručne zdobená keramika vyniká svojou kvalitou a jedinečnosťou • Ostatné použité materiály zaručujú dlhú životnosť • Garantujeme krátke dodacie lehoty a bezkonkurenčne nízku cenu

JADE - Judita Hengericsová
Považská 4/3, 945 01 Komárno

e-mail: judit.hengerics@mail.t-com.sk

kontakt: 0905 874 085

Kamenárstvo - fotokeramika

DRAGO 0903 718 032

prevádzka Ružinovský cintorín

Priekopnícka 23, 821 06 Bratislava

Vízia cintorína, pohrebnej architektúry budúcnosti

Futuristický návrh plávajúceho cintorína

Mária Bednáriková

Áká je vízia cintorína, pohrebnej architektúry budúcnosti? Aké druhy priestoru, objektov a tvarov môžu vlastne predstavovať cintoríny? Ako vidia svetoví architekti ideálny cintorín budúcnosti?

Jednoznačnou odpoveďou na tieto otázky sú futuristické návrhy cintorínov, pohrebnej architektúry budúcnosti, ktoré sú kolážou lokálneho a globálneho, štandardného a špecifického, reálneho a imaginárneho. K týmto koncepciám možno zaradiť aj nasledujúci príklad.

Ďalším odvážnym, pôsobivým futuristickým návrhom pohrebnej architektúry budúcnosti je plávajúci cintorín, ktorého autorom je architekt Tin Shun But.

Myšlienka

S exponenciálne narastajúcou svetovou populáciou bude do roku 2030 drastický nedostatok pôdy a viaceré veľké mestá nebudú mať miesto pre mŕtvych. Autor sa preto zameral na vytvorenie „nového“ priestoru pre pochovávanie. Plávajúci cintorín v Hongkongu, pre ktorý bol tento futuristický návrh koncipovaný je reakciou na rastúcu populáciu a teda aj na zvyšujúcu sa intenzitu pochovávania zosnulých v mestách, na rastúci dopyt po pôde a teda aj na zvyšujúcu sa cenu pozemkov, najmä v silne zaľudnených oblastiach. Návrh plávajúceho cintorína tiež reaguje na aktuálne výzvy tisícročia ako je globalizácia, ochrana životného prostredia, flexibilita, ...

Návrh jasne odráža neustále narastajúce priestorové aj estetické požiadavky na novo vznikajúce cintoríny. Keďže priestor určený pre cintoríny

dosiahol nasýtenie, nájst miesto posledného odpočinku, je čoraz ťažšie. Dopyt totiž ďaleko presahuje ponuku. V Hongkongu je situácia tak kritická, že drvivá väčšina ľudí v súčasnosti uprednostní kremáciu. Mesto tak bude musieť v ďalších dvadsiatich rokoch vytvoriť miesto pre 400 000 urnových jednotiek. Architekt Tin Shun But prišiel s osobitým riešením, ktoré je v súlade s pravidlami feng-šuej. Autor navrhol novodobý typologický druh cintorína, sofistikovanú obdobu kolumbária na vode, a to plávajúci cintorín, ktorý vytvára nové priestorové doposiaľ netušené možnosti.

Plavba pozostalých z pevniny na cintorín symbolizuje transformáciu ľudského tela na popol. Návrh oslavuje životy – ľudí, ktorí sú pochovaní na tomto mieste alebo roztrúsení v mori.

Inšpirácia

Pri navrhovaní bolo cieľom autora urbanisticky a architektonicky dotvoriť základnú ideu s ambíciou vytvoriť nový moderný cintorín v atraktívnom, netradičnom prostredí v tesnej väzbe na mesto. Plávajúci cintorín je zakotvený v prístave, čo je aktuálne zanedbaná oblasť s potenciálom stať sa revitalizovaným verejným mestským priestorom.

Kompozícia

Základom kompozície je hmota, ktorá primerane tľmočí svoju funkciu. Ústredným motívom architektonického konceptu plávajúceho cintorína je tiež umocnenie jedinečného vizuálneho kontaktu miesta s okolím. Riešenie objektu je založené na otvorenosti a vzdušnosti, čo spríjemňuje prostredie celého areálu.

Dynamicky tvarovaný objem je vo svojej podstate jednoduchý. Návrh plávajúceho cintorína je charakteristický jemným zaoblením a použitím kriviek, vyznačuje sa jednotnou farebnosťou tak

exteriérových ako aj interiérových prvkov. Hlavným kompozičným princípom je horizontálna línia celej hmoty objektu. V danom návrhu tak dominuje horizontalita nad vertikaliťou. Návrh pôsobí kompaktné, je tvarovo jasne definovaný a charakterizuje ho čitateľnosť, elegancia, svieži vzhľad a harmonické proporcie.

Funkcia

Plávajúci cintorín reprezentuje samostatnú štvrť, vysunutý satelit s nezameniteľným architektonickým výrazom. Objekt je integrovaným mestským prvkom, ktorý by mal poskytnúť pozostalým a návštevníkom možnosť vzdať primeranú úctu zosnulým. Návrh v sebe spája viacero funkcií. Základnou je zabezpečenie priestoru pre pochovávanie, ďalšou je úloha tvorcu mestského prostredia a v neposlednom rade zároveň ponúka možnosť odpočinku a relaxácie nielen pre pozostalých ale aj pre ostatných návštevníkov. V rámci objektu je navrhnutá aj kaviareň. Návrh plávajúceho cintorína vytvára zaujímavý verejný priestor poskytujúci zážitok z pohľadových prepojení na mesto a okolie. Architektonický koncept nezabúda ani na uplatnenie zelene, ktorá ho dopĺňa.

Autor pri návrhu stavil na prevádzkovú jednoduchosť a prehľadnosť celého areálu. Objekt tak funguje ako jeden celok. Plávajúci cintorín má dve výškové úrovne a to hornú palubu a dolnú palubu. Horné podlažie je ustúpené z oboch strán. Pôdorys má nepravidelný elipsový tvar.

Plávajúci cintorín má dva vstupy. Hlavný je umiestnený centrálnne na začiatku pozdĺžnej osi objektu a vedľajší je situovaný z boku. Hlavný vstup vytvára vstupnú bránu do areálu, charakterizuje ho reprezentatívny dizajn s použitím kvalitných prírodných materiálov. Na tento vstup nadväzuje hlavná komunikácia, ktorá sa tiahne stredom celého objektu.

Väčšiu časť plochy zaberajú urnové jednotky, ktoré sú situované na oboch podlažiach, zapustené do podlahy alebo v podobe urnových stien. Urnové miesta v podlahe v tvare osemuholníka kopírujú ladné krivky. Každý hrob má svoju pamätnú plaketu, ktorá slúži aj ako nosič textovej informácie o pochovaných. Tento moderný plávajúci cintorín poskytuje nové kapacity pre urnové jednotky. Maximalizáciu nových miest autor dosahuje

vhodným rozmiestnením a pravidelným rastrom. Interiér charakterizuje otvorenosť. Súčasťou pôdorysu je päť samostatných svetlíkov v tvare elipsy s otvoreným priehľadom na oblohu. Na konci plávajúceho cintorína sa nachádza mostík, z ktorého môžu pozostalí rozsypať popol svojich zosnulých do mora. Návrh je pozoruhodným aj odvážnym riešením.

Konštrukcia

Konštrukciu plávajúceho cintorína vytvárajú dva železobetónové plató umiestnené nad sebou, spojené zvislými konštrukciami. Presvetlenie spodnej paluby zabezpečuje päť svetlíkov v tvare elipsy.

Komunikačne zabezpečujú objekt schodiská aj rampy, ktoré umožňujú bezbariérový prístup. Oba prvky využívajú moderné estetické a technické vlastnosti. Pôdorysné riešenie je vysoko účelné a zároveň veľmi pôsobivé.

V architektonickom vyjadrení dominuje skôr monomateriálnosť. Vo farebnosti objektu prevažuje biela farba. Pri stvárnení fasády vstupnej časti zohral hlavnú úlohu lesklý čierny obkladový materiál, v ktorom sú „vyleptané“ mená zosnulých. Transport, prepravu pozostalých a návštevníkov z pevniny na cintorín a opačne zabezpečujú lode.

Tento inovatívny návrh svojou jednoduchosťou a architektonickou hodnotou nesie pečať súčasnosti a zároveň je nadčasový. Dostupná poloha v blízkosti mesta, syntéza architektúry a okolia predpovedá návrhu pozitívne ohlasy.

Futuristický návrh plávajúceho cintorína reflektuje sľubnú modernú budúcnosť pohrebnej architektúry. Objekt vystihuje čistá, jednoduchá, jasná a elegantná hmota, ktorá má vysokú estetickú úroveň. K zaujímavému funkčnému, prevádzkovému a konštrukčnému riešeniu sa tak pripája aj pozitívne vizuálne pôsobenie. Architektonické stvárnenie objektu je vyvážené. Návrh charakterizuje pôsobivý dizajn a elegantný vzhľad. Návrh plávajúceho cintorína je jedinečným premostením minulosti, súčasnosti a budúcnosti. A hoci daný nápad - idea môže znieť predčasne, zaslúži si našu pozornosť. Čo ak práve tento návrh nie je iba experimentom, ale aj predvídavou víziou budúcnosti?

Text a fotografie Mária Bednáriková

Je existencia upírov nespochybniteľná?

Kedysi predstavovali upíri pre ľudí to najtemnejšie zlo. Tajomné mysteriózne príbehy o krvilačných nemŕtvych, ktorí svojim uhryznutím šíрили nákazu vampirizmu na ostatných smrteľníkov, sa stali inšpiráciou pre veľké množstvo románov a filmov. Len o Draculovi - rumunskom kniežati, ich bolo natočených hneď niekoľko. Prvú oživenú predstavu o upírovi mali diváci možnosť vidieť už roku 1922 vo filme Friedricha Wilhelma Murnaua *Upír Nosferatu*. Dnes už tento snímok pôsobí skôr komicky než desivo. V súčasnosti sa so strachom obecenstva pracuje trochu inak. Nie sme ochotní báť sa zubatého monštra s dlhými pazúrami, bojíme sa skôr neriešiteľných záhad. Preto sa i súčasný upírsky hrdina pretransformoval skôr do podoby romantickej, než strašidelnej.

Základná charakteristika tejto bytosti vyskytujúcej sa v legendách a mýtoch hovorí, že upír je človek, ktorý oživa po smrti v hrobe a v noci sa vracia na svet, aby žil z ľudskej krvi. Ak sa telo človeka podozrivého z vampirizmu po smrti dokonale „neošetrí“, môže sa ľahko dostať z hrobu na svetlo sveta a začať vyčíňať.

To, že upíri majú svoj pôvod na našom území však vie len málokto. Svedčia o tom archeologické nálezy na území Slovenska i Čiech. Predpokladá sa, že už samotné slovo *upír* je slovanského pôvodu.

Mýty o upíroch boli rozšírené predovšetkým medzi prostým ľudom. A práve ľud bol vykonávateľom všetkých obradov s tým spojených. Vrchnosť a inteligencia sa podobným rozprávkam racionálne bránila. To však neznamená, že vyššia vrstva bola snáď i emocionálne obrnená voči strašidelným mýtom.

Zatiaľ čo vo vrcholnom stredoveku sa po celom kontinente organizovali hony na čarodejnice, po jeho útlme s nástupom osvietenstva v 17. storočí sa začali čoraz viac objavovať historiky o upíroch. Aj keď už v dávnych dobách pred tým nachádzame prvé zmienky o týchto bytostiach, obdobie vrcholnej upírskych hystérie sa naplno prejavilo okolo roku 1732. To zrejme svedčí o potrebe ľudí neustále sa niečoho báť a bojovať proti zlu, hoci len vymyslenému. Fantázia bola v tomto smere a v tej dobe skutočne bujná.

Že takéto obavy existovali aj na Slovensku možno doložiť archeologickými nálezmi vypovedajúcimi o protiupírskych praktikách.

Telá zosnulých podozrivých z vampirizmu sa zvyčajne ihneď spaľovali. To však bolo proti kresťanskému poriadku a takáto praktika bola príliš nápadná. Prebodnutie hrude dreveným kolom, kameň vložený medzi čeluste, pochovávanie tvárou dole, zafaženie tela fažkami balvanmi sú len niektoré z praktík, ktoré nám dokladajú archeologické výskumy. Telá zosnulých boli takto ošetrené hneď po smrti. Nie je ale výnimkou, že telá boli vyhrabané zo zeme i pár dní po pohrebe. Po následnom vykonaní opatrení, boli znovu pochované, často krátko už na iné miesto, mimo posvätnú pôdu cintorína, ktorý sa väčšinou nachádzal v areáli kostola. V niektorých náleziskách dokonca nachádzame poškodené či odrezané končatiny, ale taktiež odseknutú hlavu uloženú medzi nohy.

Philip Burne Jones, *Le Vampire* (1897)

Upírku namaloval podľa herečky P. Campbell, do ktorej bol zamilovaný. Obraz mal taký ohlas, že inšpiroval k napísaniu divadelnej hry s názvom „A Fool There Was“, neskôr autorské práva odkúpil William Fox a natočil úspešný rovnomenný film (1915), v hlavnej roli herečka Theda Bara.

Podobné hroby sa nedávno našli pri výkopových prácach v Českom Krumlově. Archeológov, historikov, vedcov, ale i širokú verejnosť natoľko zaujal tento prípad, že začali pátrať po súvislostiach s vtedajšou paňou krumlovského zámku.

Kňažná Eleonóra Amália von Schwarzenberg bola podivnou patrónkou okolo ktorej sa odvíjajú rôzne i hrôzostrašné historiky. Jej vážna choroba spôsobila, že sa zaoberala bylinkárstvom a okultizmom. Podľa legendy o Romulovi a Removi - zakladateľoch Ríma, verila, že keď bude piť vlčie mlieko, podarí sa jej porodiť syna, dediča trónu. Či už to bolo zásluhou vlčieho mlieka, alebo správnu životosprávu a zdravým genetickým materiálom sme sa nedozvedeli. Faktom ostáva, že Eleonóra porodila, na tú dobu v neuveriteľnom veku 41 rokov, čo bolo na začiatku 18. storočia nemysliteľné.

Následná choroba ju oslabilo natoľko, že nikam nechodila, s nikým sa nestýkala. Symptómy jej choroby boli spajované s upírstvom - chradnutie, chudokrvnosť, mentálna dezorientácia. Samotný jej ošetrojúci lekár bol presvedčený, že upírstvo je nákazlivé. V posledných týždňoch života sa nechala previesť do Viedne, kde očakávala skúsejší prístup doktorov. Avšak vo Viedni umiera.

Po smrti kňažnej bola hneď vykonaná pitva, ktorá ale nedokladá príčinu smrti. Na jej realizáciu bol použitý značný obnos peňazí, ako je zdokumentované

v krumlovskej kronike. Aj preto sa historici domnievajú, že sa nejednalo o čiste pitevný výskum, ale aj o protiupírsky rituál. Telo kňažnej Eleonóry Amálie von Schwarzenberg bolo následne prevezené späť do Čiech napriek tomu, že jej manžel a celá rodina bola pochovaná vo Viedni. Zrejme i vtedajšia šľachta a inteligencia mala obavy z upírskoho vyčíňania v takom dôležitom meste akou je Viedeň.

Na hrobke kňažnej Eleonóry Amálie von Schwarzenberg, v kostole svätého Víta v Českom Krumlově, je napísané: „Zde leží ubohá hříšnice Eleonora. Modlete se za ni“. Pod nápisom je vytesaná lebka so skříženými hřátmi.

Ani zdravý rozum či vedecká skúsenosť nič nezmože proti strachu a bujne fantázii. A nebolo tomu tak len v storočí osemnástom. Aj dnes nás dokážu vydesiť všelijaké „*paranormálne*“ javy.

Čo sa týka upírskoho fenoménu, dnes sa nad ním môžeme, so štipkou čierneho humoru, pokojne zasmiať. V súčasnosti dokonca upír predstavuje skôr hrdinu, či zamilovaného hodného nesmrteľného krásavca. No ak by sa predsa len niekto obával, že mu ktosi bude piť krv, tak strúčik cesnaku určite pomôže, žiadny upír sa k vám potom na tak intímnu vzdialenosť zaručene nepriblíži.

Kristýna Krásniková

Potrebujeme mladších kolegov a zvýšiť kvalitu

Profesor MUDr. **František Novomeský**, PhD. je prednostom Ústavu súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice Martin v Martine. Je znalcom v oblasti patológie, hyperbarickej medicíny a súdneho lekárstva v oblasti toxikológie, alkoholológie a sérohematológie. Vo voľnom čase sa potápa a fotografuje. Rozprávali sme sa s nestorom súdneho lekárstva a zároveň jediným profesorom v tomto odbore na Slovensku.

Pán profesor, ako hodnotíte činnosť súdneho lekárstva na Slovensku?

Nuž, treba otvorene povedať, že slovenské súdne lekárstvo ako samostatný medicínsko-vedný odbor celkovo potrebuje zvýšiť kvalitu. Je nutné vykonať hlbokú a úprimnú sebareflexiu a začať doháňať vyspelú Európsku úniu v tomto smere. Kompetentní by preto mali pristúpiť ku krokom, ktoré celkovo zvýšia úroveň odboru. Je potrebné preorganizovať pracoviská súdneho lekárstva tak, aby efektívne fungovali. Spolupráca nášho pracoviska s Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou je veľmi dobrá, rozumieme si vzájomne a vieme sa počúvať.

Je na Slovensku dost' súdnych lekárov?

Súdnych lekárov je dost' čo do počtu, náš vekový priemer je však vo vyššej vekovej štruktúre a preto by bolo potrebné omladiť náš odbor. Taktiež si myslím, že je potrebné zvýšiť kvalitu súdnych lekárov. Nie je totiž dobrou vizitkou, keď poviem, že na Slovensku som v odbore súdne lekárstvo jediný profesor okrem dvoch docentov, čo nie je dostatočné. Pevne verím, že sa situácia zlepší po tom, čo sa mojím trom kolegami na našom pracovisku podarí úspešne ukončiť habilitačné konanie. Veľmi si to želim.

Aký je záujem skončených medikov o odbor súdneho lekárstva?

Taký, že keby som mal virtuálnu metlu, tak ňou z nášho pracoviska vyhľadám záujemcov o prácu u mňa (smiech). Mnoho lekárov by u nás chcelo pracovať, bohužiaľ, pre všetkých záujemcov nemám miesta. Je síce pravda, že povolanie súdneho

lekára nie je ekonomicky lukratívne, ale je to nesmierne zaujímavá práca, pri ktorej lekár odkrýva problémy.

Na Slovensku, ale aj v Európskej únii je celkovo klesajúci trend vykonávaných pitiev...

Bohužiaľ, na Slovensku je nepomer vo vývoji medzi počtom úmrtí a počtom pitvaných osôb.

Osobne nevidím dôvod pre to, aby sa pitval v nemocnici každý, kto zomrel na pokročilý zhubný nádor alebo iné kvalitne klinicky diagnostikované ochorenie. V súdnom lekárstve je však nevyhnutné nepodceňovať mnohé iné príčiny úmrtí, osobitne v teréne, kde o príčinách smrti nevieme nič alebo len veľmi málo.

Tvrdíte, že sa na Slovensku podceňujú samovraždy?

Áno. Mám vnútorný pocit, že viacerí ľudia nám miznú do zeme bez vykonanej pitvy, ktorí by pitvaní mali byť, teda zo sveta odchádzajú s otáznikmi, čo nie je akceptovateľné. Dá sa, žiaľ, v teréne pri ohliadke zomrelého vytvoriť precedens, že samovražda sa jednoducho „nevidí“ a človek, ktorý ukončil život vlastnou rukou, sa jednoducho pochová. Na našom pracovisku sme sa dokonca stretli s takým prípadom, kedy bol zomrelý obhliadnutý lekárom, našťastie poslaný na pitvu, pri ktorej sme zistili, že došlo k násilnej smrti. Chýbalo málo k tomu a páchatel' nemusel byť odhalený a potrestaný. Ide o zlepšenie kvality práce obhliadajúcich lekárov, ale toto je už úloha pre ÚDZS. Sme pripravení pomôcť.

Aké kroky je potrebné prijať, aby sa eliminoval vami naznačený problém?

Na Slovensku je niekoľko tisíc obhliadajúcich lekárov, no dnes sa ukazuje, že ich činnosť nie je až taká kvalifikovaná, ako by bolo možné očakávať. ÚDZS by mal prehodnotiť počet obhliadajúcich lekárov, trvať na kvalifikovaných obhliadkach aj zodpovednosti – aj voči mŕtvemu. Ak obhliadajúci lekár napíše, že nevie príčinu smrti a napriek tomu akceptuje pohreb zomrelého bez pitvy, tak koná veľmi nekompetentne, prinajmenšom... MZ SR predsa musí vedieť, z akých dôvodov zomierajú obyvatelia nášho štátu, lebo inak sú všetky štatistiky nanič. Obhliadajúci lekár by mal na mieste kompetentne – a to zdôrazňujem – rozhodnúť, či je telo potrebné pitvať alebo nie, pretože my súdni lekári nemôžeme byť všade, pri každej obhliadke zomrelého kdekoľvek. Obhliadajúci lekári si musia uvedomiť, že konajú veľmi závažný právny akt, pretože keď podpisujú listy o prehliadke zomrelých, tak na základe tohto dokumentu zomrelý prestáva existovať ako subjekt práv a povinností. Túto úlohu nemožno zľahčovať!

Akú máte víziu pre slovenské súdne lekárstvo do budúcnosti?

Pre odbor súdneho lekárstva vidím dobrú perspektívu bez ohľadu na vývoj počtu pitiev. Náš odbor nie je možné zrušiť, pretože túto činnosť treba chápať z celospoločenského pohľadu ako nenahraditeľnú. Tak je tomu vo všetkých štátoch EÚ.

Ako hodnotíte prácu pohrebných služieb v súvislosti s prevozom pozostalých, respektíve, kde vidíte priestor pre skvalitnenie ich práce?

Väčšina pohrebných služieb, s ktorými naši pracovníci prichádzajú do kontaktu, pracuje na profesionálnej úrovni a dodržiava etiku svojho povolania. Ja by som však rád pripomenul pre všetkých, ktorí pracujú v pohrebníctve, že musia dodržiavať okrem iného aj diskretnosť, pretože sa stávajú ohniskom reťazca, v rámci ktorého je potrebné mlčať o svojej práci. Predovšetkým v prípade obetí trestných činov sa pracovníci pohrebných služieb nezriedka stávajú nositeľom čerstvých informácií o kauze, kde je nevyhnutne potrebné zachovávať mlčanlivosť a to najmä voči médiám. Upozorňujem, že tu hrozí aj konflikt so zákonom. Špeciálny prístup by mali pracovníci pohrebných služieb venovať aj prevozu telesných ostatkov či kostrových zvyškov. Človek predsa nie je akýsi kus už nefungujúcej „matérie“ a ľudské telo, resp. to čo z neho po rokoch zostalo, si

zaslúži primeranú úctu aj v tomto 21. storočí, zasiahnutom totálnou sociálnou anestéziou. To isté platí aj o pitevných sanitároch. Na našich martinských som hrdý.

Nechceli ste sa stať slávnym chirurgom, alebo kardiológom?

Kliniku som nikdy nerobil, od chlapčenských čias ma lákal mikroskop. Mojej profesionálnej orientácii smerom ku patológii a súdnemu lekárstvu neľutujem.

Čo vás osobne fascinuje na povolaní súdneho lekára?

Súdny lekár pozerá aj na druhú stranu mince s názvom ľudský život. Každý deň na pracovisku máme iný prípad: od násilných usmrtení cudzou rukou, cez dopravné nehody, samovraždy, nejasné úmrtia či intoxikácie. Vidieť a skúmať koniec človečskej existencie v jeho najrôznejších podobách je neuveriteľné dobrodružstvo. Aj vedecké...

Napokon, sme výučbovou bázou Jesseniovej lekárskej fakulty UK. Čo môže byť vznešenejšie, ako učiť a pripravovať do praxe budúce generácie lekárov, denne sa pohybovať na akademickej pôde?

Pamätáte si koľko pitiev ste spravili pri výkone povolania?

Dnes presné číslo neviem, ale bude to niekoľko tisíc. Ako patológ som do roku 1984 pitval veľmi intenzívne, prestal som počítať pri čísle 2000.

Práca súdneho znalca je náročná aj po psychickej stránke. Akým spôsobom relaxujete?

Ja si chodím dočerpávať energiu a pozitívne emócie pod vodu, tam mi nezvoní telefón... (smiech). Viete, že sa potáпам už 52

rokov a mienim v tom pokračovať? Prečo, to viem iba ja, je to moje tajomstvo. Moji kolegovia športujú, jeden kolega má záľubu v historických uniformách. Na našom ústave sa snažíme držať príjemnú, kreatívnu intelektuálnu aj kultúrnu úroveň medziľudských vzťahov. Som vďačný, že ma pán Boh požehnal ľuďmi, s ktorými bezprostredne spolupracujem a je nám spolu dobre.

Existuje pre súdneho znalca nejaká pomoc od štátu vo forme psychologickéj pomoci?

Psychologická pomoc pre súdneho lekára nemôže existovať. Pokiaľ by súdne lekárstvo bolo viazané na psychologickú pomoc, tak v tom momente takéhoto človeka je potrebné od našej práce izolovať.

Súdny lekár musí byť dostatočne mravný a vnútorne silný nato, aby svoju prácu vedel vykonávať a bez následkov ju ustáť. Pokiaľ ja by som robil svoju medicínsku kariéru tak, že musím navštevovať psychológa alebo spovedníka, tak to by bol vážny výstražný signál. Súdnolekárske povolanie musia robiť osobnosti, ktoré vedia uniesť bremeno tragickosti ľudskej existencie, musia dokázať sa s tým vysporiadať. Veď práve my, súdni lekári, nezriedkavo psychologicky pomáhame pozostalým, ktorí k nám chodia v stave hlbokého žiaľu a zdanlivo bezvýchodiskovej životnej situácie. Osobne nemám nijaký problém v takej chvíli vstúpiť do dialógu s nimi a aspoň trochu im odľahčiť bremeno, ktoré im život vytvoril. A tak konajú všetci moji kolegovia, vedľa prečo, ubezpečujem vás o tom.

Poznáte časopis Slovenské pohrebníctvo?

Priznám sa, že som ho spoznal, až keď ste sa na mňa obrátili. Je však dobré, že ste mediálne obsadili aj tento priestor. Pracovníci pohrebných služieb sa tiež potrebujú vzdelávať.

Ďakujeme za rozhovor

Rozprával sa:
PhDr. Marcel Lincényi, PhD.,
Foto: Pavel Ondera

PODPORUJEME SLOVENSKÚ VÝROBU

Rakvy sú sortimentom, ktorý nie je predmetom bežných rozhovorov, pokiaľ s nimi človek nemá čo dočinenia. Zároveň je to však tovar, ktorý bude na trhu neustále potrebný a žiadaný. A tým pádom existujú i ľudia, ktorí s rakvami pracujú denno denne. Je to práca vyžadujúca zručnosť i presnosť, ale aj fyzickú silu. A ako každá práca s drevom aj určitý cit a jemnosť. Práve o rakvách sme sa rozprávali s jedným z majiteľov firmy PETRO, pánom Petrom Petrovom.

Rakva je schránkou posledného odpočinku, ktorú si väčšinou nevyberáme sami, ale táto voľba pripadne našim príbuzným. Za spomínaným výrobcom rakiev sme sa vydali na východ Slovenska, do obce Radatice v okrese Prešov. Stolárska firma PETRO, je spoločnosť patriaca trom bratom, ktorí sa stolárstvom zaoberajú už od roku 1992.

Venujete sa výrobe rakiev od svojich začiatkov?

Áno, s týmto úmyslom sme firmu zakladali a úspešne fungujeme na trhu už dvadsiaty rok.

S akým materiálom pracujete?

Chcel by som predovšetkým podotknúť, že používame slovenský materiál. Z drevín je to výhradne masív. Pracujeme so základnými druhmi dreva ako je dub, buk, smrek, borovica. Podľa druhu dreva sa líšia aj ceny. Tvrdšie drevo býva vždy drahšie. Čo sa týka čalúnenia, je tu možnosť dodávať rakvy aj bez neho, ale štandardne dodávame už čalúnené výrobky.

Od čoho závisí farba rakvy?

Farba je ovplyvnená druhom dreva. Ihličnany sú napríklad svetlejšie ako drevo listnatých stromov. Drevo sa potom väčšinou ešte morí - čo

Peter Petrov

znamená že sa prifarbuje a následne lakuje. Laky používame polyuretánové aj polyesterové. Všimol som si, že v dnešnej dobe majú odberatelia väčší záujem o vysoko lesklé rakvy.

Čím je vaša výroba špecifická?

Okrem bežných, lisom vytláčaných ornamentov na rakvách, robíme i vyrezávané motívy. Spolupracujeme s umeleckým rezbárom, ktorý nám navrhuje matrice, podľa ktorých pomocou rezbárskeho stroja prenášame tieto motívy na drevo rakvy. Momentálne ponúkame rakvy s motívom poslednej večere, ukladanie Ježiša Krista do hrobu, alebo ornament s ružou.

Aj v tejto oblasti sa dajú pozorovať určité trendy vývoja. Sledujete ich?

Sledujem a nechávam sa inšpirovať najmä návštevou rôznych výstav a bienále. Naposledy som sa zúčastnil výstavy v Paríži.

Stretli ste sa pri svojej práci s nejakou konkrétnou netradičnou požiadavkou?

Požiadavky na rakvy nadrozmerné, či špeciálne spevnené nepovažujem za čosi výnimočné, ich výroba je pre nás samozrejmosťou.

Ale robili sme raz truhlu pre kosovského Albánca, a jeho rodina nás poprosila urobiť na veľa malé sklenené okienko. Nie je pre nás problémom splniť ani takúto špecifickú požiadavku.

Kolko má vaša firma zamestnancov?

Zamestnávame 6 ľudí na trvalý pracovný pomer, ale sme oveľa väčší pracovný kolektív. Ostatní pracujú ako živnostníci. Zamestnávame tiež jedného hluchonemého kolegu.

Ako nakladáte s odpadom, ktorý vzniká pri takejto výrobe?

Máme spaľovňu na piliny, ktorá vykuruje aj celý priestor a veľkú lakovaciu halu. Zo zvyškov vyrábame brikety, o ktoré je v tejto oblasti tiež veľký záujem. Dá sa povedať, že máme bezodpadovú výrobu a všetko dokážeme ekologicky zužitkovať.

Aké stroje máte v prevádzke?

Sú to stroje staršie i novšie. Štyri z nich sú určené čisto len na výrobu rakiev a ostatné sú univerzálne drevárske zariadenia. Do 24 hodín sme schopní dodať akúkoľvek rakvu. Máme v ponuke všetky druhy rakiev, vrátane nadrozmerných i detských. Spolupracujeme s firmou, ktorá

vyrába tiež drevotrieskové rakvy, takže nie je problém dodať ani také, pokiaľ má zákazník záujem.

V ktorom regióne máte najviac odberateľov?

To sa nedá konkrétne určiť. Skutočne cestujeme po celom Slovensku od Michaloviec po Bratislavu. O naše výrobky majú záujem aj v zahraničí. V Čechách jazdíme do Ostravy, Tábora a Prahy a v Maďarsku je to Miškolc.

Chceli by ste na záver našim čitateľom niečo odkázať?

Čím ďalej, tým viac sa u nás na trhu objavujú zahraničné materiály i výrobky z Rumunska, Bulharska, Maďarska a dokonca i Číny, ktoré vytlačajú slovenské produkty. Je to spôsobené predovšetkým nižšou cenou. Ale ten cenový rozdiel u slovenských kvalitných výrobkov, nie je natoľko markantný, aby to odberateľovi spôsobilo nejakú ujmu. Preto by som rád týmto oslovil pohrebné služby, aby si všimli pôvod tovaru, ktorý im distribútor ponúka a aby sa vo svojom vlastnom záujme rozhodli podporovať slovenské produkty.

Pripravila Kristýna Krásniková

Jana Ol'ňová je známa slovenská herečka, ktorú sme mohli vidieť snád' na všetkých slovenských javiskách, a aj v mnohých slovenských a českých filmoch, či seriáloch. Zatiaľ čo vo svojich rolách stvárňuje širokú škálu rôznych charakterov, v súkromí je to skromný a pokojný človek. Dokáže si s pôžitkom užiť každý okamih a s optimizmom a humorom brať nielen divadelné, ale aj životné peripetie.

To, čo ma inšpirovalo urobiť rozhovor práve s Janou Ol'ňovou do tohto časopisu, bola jej posledná seriálová rola, ktorú si určite budete pamätať. V prvej sérii seriálu Zita na krku totiž stvárnila správkyniu cintorína.

ZMYSEL PRE ČIERNY HUMOR JE VÝSADOU

Ako sa pohrebná tematika rieši na javiskách slovenských divadiel?

Nedávno sme ju práve riešili v martinskom divadle. Bola to komédia Ivana Stodolu Čaj u pána senátora. Dej sa odohráva v pohrebníctve manželov Slivkovcov. Mali sme možnosť poležať si v truhlách z rôznych materiálov (dub, višňa, smrek...) s vankúšikmi i bez vankúšikov. Keď prvýkrát priviezli truhly na javisko, bol to zvláštny pocit, ale postupným skúšaním sme si zvykli. V závere skúšania nám to už nerobilo žiadny problém.

Akú postavu ste stvárnil v tejto hre?

V Čaji u pána senátora som hrala učiteľku, ktorá manželov Slivkovcov vyučuje spoločenskú etiketu a pomáha im dostať sa do „lepšej“ spoločnosti.

V akých hrách ste sa ešte stretli s témou smrti?

Dávnejšie sa hrávala hra Zberné stredisko Dušana Kovačeviča, kde postavy prechádzajú z tohto sveta do iného. Je to vlastne tiež tragikomédia. V tejto hre, okrem iného, zaznela aj pesnička Jara Filipa - Nepátraj čo bude potom, ktorá sa odvtedy spieva na každom pohrebe herca. Pamätám si tiež, že raz tu hralo trnavské divadlo hru Mamička zomrela dvakrát, kde sa riešili veci dedičstva v rodine. Tiež to bola pomerne krutá tematika príbehu, ale veľmi humorná, práve svojím ľudským rozmerom a zosmiešnením charakterov chamtivcov v tomto pozemskom pachtení.

Hrali ste nejakú postavu ktorá zomiera pred zrakmi divákov?

Zomrela som viackrát. V divadelnej verzii Alžbeta Báthory, som zomrela samozrejme štylizovane v takom zvláštnom krčí... Vo filmovej verzii Juraja Jakubiska som bola upálená, spolu s ďalšou slúžkou verejne na námestí. Točilo sa to v krásnom českom mestečku Telč. V Moliérovej hre Don(a) Juan(a) som sa zároveň topila vo vode a okolo mňa boli zapálené plynové horáky. Vyzeralo to naozaj vizuálne pôsobivo. V známej hre od Racina - Faidra - som sa zase pre zmenu otráвила.

V seriáli Zita na krku hráte správkyniu cintorína. Ako sa to prejavovalo na tejto postave?

Bola to vďaka úloha, lebo napriek svojmu trochu nevšednému povolaniu som chodila oblečená výstredne. Kostýmová výtvarníčka pojala tento charakter ako výzvu a dodávala Darine určitú noblesu klobúkmi a výrazným oblečením. Často krát som nosila v ruke urnu a parte.

Nemali ste problém s takouto nadsádzkou?

Bol to samozrejme čierny humor, ale občas som mala problém s nejakou tou replikou. Napríklad, „Vysyp tú urnu do záchoda. U nás už máme upchaté trubky...“

Aký máte vzťah k čiernemu humoru?

Ako vidíte, celkom pozitívny. Viem, že nie každý čiernemu humoru rozumie a aj to som rada, že je to vlastne „výsada“ určitej skupiny ľudí. Humor sa treba naučiť rozumieť.

Kde vás v súčasnosti môžu diváci vidieť?

Hrávam v martinskom divadle, ktoré je moje materské. Ale tak isto účinkujem aj v Žiline, Banskej Bystrici, ale aj v bratislavskom DPOH a Aréne. Čiže vidíte, že som „rozptýlená“ po viacerých územiach Slovenska.

Kristýna Krásniková

Posledné pomazanie je katolíckou sviatosťou

Koľko krát je možné udeliť sviatosť pomazania chorých?

Cirkev verí a vyznáva, že medzi siedmimi sviatosťami je jedna sviatosť určená na to, aby posilňovala tých, čo sú skúšaní chorobou. Je to pomazanie chorých. V priebehu storočí sa pomazanie chorých udeľovalo výlučnejšie len v posledných chvíľach. Preto dostalo názov „posledné pomazanie“. Dnes sa opäť sviatosť pomazania chorých udeľuje tým, čo vážne ochoreli. Nie je určené iba tým, čo sa ocitajú v posledných chvíľach života. Preto vhodný čas na jej prijatie je isto už vtedy, keď veriaci začína byť pre chorobu alebo starobu v nebezpečenstve smrti. Ak chorý, ktorý prijal pomazanie opäť nadobudne zdravie, môže, v prípade ďalšej choroby znova prijať túto sviatosť. Počas tej istej choroby sa môže pomazanie opakovať vtedy, ak sa stav chorého zhorší. Taktiež je vhodné prijať pomazanie chorých pred ťažkou operáciou. To isté platí o starých ľuďoch, keď sa ich slabosť stupňuje.

V ktorom roku sa prestala používať iba latinčina pri pochovávaní a prečo?

Po Druhom vatikánskom koncile /1965/ došlo v liturgii /bohoslužba/ k určitým zmenám. Latinský jazyk ustúpil a dal priestor rodnému jazyku tej

ktorej krajiny. Liturgisti, ktorí boli na to kompetentní, začali prekladať bohoslužobné knihy z latinčiny do slovenčiny. Medzi ne patria aj pohrebné obrady. Je treba ešte dodať, že pohrebné obrady nie sú sviatosťou, ale iba sväteninou.

Kedy a prečo vznikla katolícka matrika?

V občianskom živote potrebujeme v rôznych situáciách preukázať svoju totožnosť. K tomu vlastnime občiansky preukaz. V náboženskej oblasti v rámci udelenia sviatosti sú potrebné cirkevné matriky. Základná je krstná matrika, kde sú zapísaní noví členovia Katolíckej cirkvi. Existujú ešte matriky birmovancov, manželstva a zosnulých. Matrika zosnulých je dokladom pre farnosť. Všetky matriky slúžia zároveň ako podklady pre štatistický výkaz farnosti na konci občianskeho roka.

fr. Hilár Jozef Štefurik OP

Tvorba webstránok na kľúč

- ▶ Redakčný systém
- ▶ Intranetové aplikácie
- ▶ Audit stránok
- ▶ Online marketing

www.aglo.sk

Pohrebníctvo IRIS

člen asociácie

Pohrebné služby **IRIS** pôsobia v oblasti pohrebníctva od roku 1991. Poskytujú komplexné pohrebné služby v meste Rožňava, aj mimo neho. Ich prvoradým cieľom je poskytovať pohrebné služby s ohľadom na všetky požiadavky a potreby klientov, pričom nezabúdajú na maximálnu ústretovosť a empatiu.

● Na začiatku vyhrali dražbu

Ako hovorí vedúci pohrebníctva Zoran Molčan, ich firma vznikla v čase prvej vlny privatizácie, keď jeho rodičia sprivatizovali Dom smútku v Rožňave. „Môj otec bol zamestnancom Technických služieb mesta Rožňava a pôsobil aj na úseku pohrebných služieb. Trend bol taký, že štát a mestá rozpredávali svoj majetok a moji rodičia sa zúčastnili dražby, ktorú aj vyhrali.“

Jeho matka pôsobila v tých časoch ako učiteľka, toto povolanie však zanechala a začala podnikáť spolu s otcom. Postupom času sa aj ich syn Zoran začal zaujímať o rodinný podnik. Ako dnes spomína, v roku 2006 získal certifikát na vykonávanie pohrebných aj cintorínskych služieb a stal sa vedúcim pracovníkom.

● Žiadané sú komplexné služby

Dnes je pohrebníctvo IRIS na trhu už 21 rokov a Zoran Molčan v nej pôsobí približne 10 rokov. „Najčastejšie sa stretávame s ľuďmi z Rožňavy a okresu. Naše pôsobenie je však celoslovenské a nie je výnimkou, že nás kontaktujú aj ľudia zo zahraničia. Požiadavky pozostalých na našu firmu sú väčšinou komplexného charakteru. Väčšina ľudí má s vybavovaním pohrebu

minimálne skúsenosti, preto sa im snažíme vychádzať v ústrety vybavením všetkých náležitostí, či už administratívnych alebo materiálnych.“ Hoci existujú aj skupiny ľudí, ktorých finančná situácia obmedzuje vo výbere materiálu a služieb, v pohrebníctve IRIS dokážu urobiť dôstojný pohreb aj pre túto skupinu zákazníkov.

● Zákazníkov zaujali kvalitou

Za roky praxe zistili, že čím viac kvalitných služieb vedia ponúknuť, tým sú pre ľudí ako firma zaujímavejší. Preto zabezpečujú komplexne všetky služby týkajúce sa pohrebu: od administratívneho vybavenia, prevozu, obliekania, úpravy, poskytnutia chladiarenského zariadenia, až po konkrétnu realizáciu pohrebu.

V areáli pohrebných služieb vlastní aj obradnú sieň. „Vo vlastnej výbave vieme zrealizovať celú kvetinovú výzdobu zo živých i umelých kvetov, smútočné oznámenia v širokom

výbere, rečníkov, recitátorky, hudobný doprovod, rôznych doplnkových tovarov,” spresňuje Zoran Molčan. Nadviazali spoluprácu s cirkevnými obcami každého vierovyznania a taktiež s kamenárskymi firmami. Aby ich tovar bol pre zákazníkov zaujímavejší, spolupracujú tiež so slovenskými, ako aj so zahraničnými dodávateľmi.

● Netypická požiadavka ich nezaskočí

Firma sa počas svojho pôsobenia podľa slov Zorana Molčana stretla s viacerými zvláštnosťami pri vybavovaní pohrebov. „Napríklad, zabezpečovali sme komplexné vybavenie a realizáciu pohrebu na telefonickú objednávku a vybavenie mailom, bez osobného kontaktu pozostalého. K tomu došlo až pri samotnom pohrebnom akte. Zvláštnosťou bolo aj vybavenie transportu a administrácie zosnulej do Srbska v čase vojny, transport zosnulých do ázijskej časti Ruska, pomoc matke ktorá prišla bez financií z Ruska vybaviť pohreb dcéry, alebo netypické bolo aj vybavenie pohrebu, ktorý si prišla vybaviť sama umierajúca osoba.“

Zaujímavou požiadavkou od zákazníkov bolo zrealizovať pohrebný akt totožný s pohrebom spred niekoľkých rokov. Ani to nebolo nemožné. „Nakoľko si vieme podrobnú evidenciu a archiváciu objednávok, ich požiadavku vieme detailne splniť,” spresňuje Zoran Molčan. S viacerými pozostalými sú aj po pohrebe naďalej v kontakte. Vracajú sa k nim s ďalšími objednávkami, s požiadavkou zabezpečiť kvetinovú výzdobu alebo ďalší pohreb. Majú tiež prípady, že niektorým rodinám pochovali

už niekoľkých jej členov. Dokonca zabezpečovali pohreb naraz viacerých členov rodiny.

● Empatia im pomáha pri práci

„Celkovo považujem prácu s ľuďmi za ťažkú, no ešte ťažšie je, keď k nám prídu ľudia so žiaľom, citovo rozladení a podráždení. Najťažšie je vžiť sa do situácie pozostalého a byť empatický. Radosť v nás zanecháva dobre vykonaná práca, pochvala a poďakovanie zo strany pozostalých za dôstojnosť a profesionálnosť pre realizáciu pietneho aktu,” prezrádza svoje pocity Zoran Molčan.

I keď firma je rodinná, zamestnávajú osem stálych a viacerých externých zamestnancov. Pohrebné a cintorínske práce vykonávajú mužskí zamestnanci, ženy majú na starosti administratívu, ekonomiku, hygienu, objednávky pohrebov, predaj tovaru, kvetín a kvetinovú výzdobu.

Pri komplexnom využití služieb vedia pozostalým poskytnúť zľavy na niektoré produkty, rovnako aj na tovar a služby. Umožňujú aj financovanie pohrebu na splátky cez splátkovú spoločnosť, hoci ju zákazníci využívajú minimálne. Ľudia preferujú platbu v hotovosti, alebo prevodom cez účet.

Želáme ešte veľa nových nápadov, ktoré povedú k skvalitneniu týchto potrebných služieb vo vašom kraji a ktoré zároveň budú vizitkou asociácie SAPaKS.

Zuzana Voštenáková

Fotografie poskytlo pohrebníctvo IRIS Rožňava

História krypty vojakov z 1. svetovej vojny v Osadnom

Pod oltárnou časťou pravoslávneho chrámu Voznesenia Hospodinovho v obci Osadné, okr. Snina, sa nachádza jedinečná kultúrna pamiatka – krypta 1025 vojakov z I. svetovej vojny. Nikde na Slovensku pod chrámom nenájdeme tak rozsiahle pohrebisko. V krypte je hrob o rozmeroch 4m (dĺžka) x 1,5m (šírka) x 7-11m (hĺbka). Miestnosť je zdobená pravoslávnyimi ikonami, ale aj informačnými tabuľami o jej histórii a zaujímavostiach okolia obce.

História krypty je spojená so vznikom obce Osadné (do roku 1948 Telepovce) a náboženstvom tunajších obyvateľov. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1543, kedy ju oficiálne založili Rusíni pravoslávneho vierovyznania. Tí boli v roku 1726 tunajšími zemepánmi nútení prijať úniu s Rímom, v 19. storočí nesprávne nazvanú ako Gréckokatolícka cirkev.

V roku 1926 vznikol v obci spor s miestnym gréckokatolíckym kňazom, ktorý vyžadoval od veriacich vysoké poplatky. Vrcholom bola udalosť, keď tento kňaz pochoval manžela istej vdovy a keďže táto nemala čím zaplatiť, zobral jej zo stajne poslednú jalovicu. Preto sa Osadňania rozhodli obrátiť na kňaza s prosbou o zníženie poplatkov. Ten sa im vysmial a zo žartu ich poslal za pravoslávnyim duchovným, ktorý im bude

služiť zadarmo. Ľudia jeho „radu“ prijali a poprosili pravoslávne biskupstvo o duchovného. Presne po 200 rokoch po spomínanom násilnom prechode do únie s Rímom sa celá obec vrátila k Pravoslávnej viere a bohoslužby tu prišiel vykonávať duchovný Alexander Cuglevič.

Gréckokatolícke biskupstvo však nebolo s týmto stavom spokojné a prisľúbilo každému, kto sa vráti k ich viere bezplatne pôdu. Tá mala v tom čase vysokú hodnotu a tak ich ponuku prijalo 14 z 81 rodín. Nastala situácia, kedy pravoslávni, ktorých síce bolo v obci oveľa viac, museli opustiť miestny chrám a vykonávať bohoslužby v tunajšej škole a súkromnom dome. Rozhodli sa postaviť si vlastný chrám, čo však v tom čase nebolo vôbec jednoduché.

V Prahe existovala organizácia „Jednota,“ ktorá mala na starosti pochovávanie ruských vojakov a opravu ich hrobov. Jej predsedníčkou bola Naďežda Kramářová, manželka predsedu vlády ČSR Karla Kramářa. Tá miestnym veriacim poradila, aby postavili chrám ako pamätník ruským vojakom. Dokonca bola pre tento účel dňa 8. októbra 1928 Ministerstvom vnútra

Interiér krypty a okolie bolo zrekonštruované za pomoci Veľvyslanectva Ruskej federácie, firmy Lenik a miestnych občanov v hodnote 43 152,- €

ČSR povolená realizácia finančnej zbierky. Jej medzilaborecko-telepovský výbor do konca roku 1928 vyzbieral 15 911 korún. Údajne tu prispel aj československý prezident T. G. Masaryk. Za necelý rok bol chrám – pamätník dokončený a v roku 1930 ho posvätil mukačevský biskup Damaskin. Projektoval ho významný pravoslávny architekt, archimandrita Andrej Kolomacký a je postavený v staroruskom štýle.

Podľa záznamov z vojenských archívov bolo v roku 1933 exhumovaných 931 vojakov z vojenských cintorínov z Osadného, Nižnej a Vyšnej Jablonky a ostatky 94 vojakov exhumovaných v dňoch 13. – 17. novembra 1933 z roztrúsených hrobov lokality chotára na Skórach. Ich ostatky boli v roku 1933 uložené do jamy v krypte. Uloženie 1 025 ruských a rakúsko-uhorských vojakov pripomína tabuľa v ruštine a češtine umiestnená pri krypte.

Na exhumácii sa aktívne podieľali aj miestni obyvatelia obce Osadné

„Здѣсь покоятся остатки 1025 воиновъ на полѣ брани животь своей положившихъ въ 1914 – 1915 годахъ. Извѣстныхъ для имени 23, неизвѣстныхъ 1002. Упокой Господи души рабъ твоихъ! - Zde v Pánu odpočívá 1025 vojínů padlých ve světové válce 1914 – 1915. Známých podle jmen 23. neznámých 1002. Čest budiž jejich památce.“

V roku 1933 bolo známych 23 mien pochovaných vojakov, v súčasnosti ich už poznáme 61. Na exhumácii sa podieľali aj obyvatelia Osadného, ktorí za prácu dostávali aj finančnú odmenu. Ešte len pred niekoľkými rokmi zomrel obyvateľ Osadného Štefan Kimak, ktorý osobne vyberal kosti z hrobov v lesoch. „Z mnohých kostí dokonca odpadávalo mäso a všetci sa báli, že hneď pozomierajú, lebo sme to robili holými rukami. No ja žijem dodnes“ – povedal s úsmevom. Zomrel ako 92 ročný.

www.krypta.sk

ThDr. Peter Soroka

Padlí vojaci pochovaní v krypte

Počas Prvej svetovej vojny prebiehali v Osadnom a jeho okolí ťažké boje. Vojaci tu bojovali a padli počas tzv. Kornilovovho prielomu v novembri 1914 a počas Veľkonočnej bitky v Karpatoch v apríli 1915. Najznámejšie boje sa tu odohrali v novembri 1914, kedy generál Lavr Georgijevič Kornilov zaútočil na Humenné a následne v okolí Sniny od Rakúsko-uhorskej Honvedskej divízie utrpel veľkú porážku. Cez Osadné unikal 28. novembra 1914 so svojou 48. divíziou XXIV. armádneho zboru 8. ruskej armády do Sanoku.

Najťažšie boje sa odohrali v apríli 1915 počas snahy 3. a 8. ruskej armády prelomiť front v Karpatoch útokom na Vranov a Humenné. Ruské vedenie sústredilo čo najviac vojsk v priestore Medzilaboriec, Lupkova a Sanoka a odtiaľ hájilo rozhodujúcu ofenzívu na Humenné. Frontová línia sa ustálila severne nad obcou na hrebeni Stoby – Skóry. V bojoch o tieto kóty padlo veľké množstvo vojakov. Bojovalo sa tu dlhých 5 týždňov. Napriek tomu tu Rusi prehrali. Po ich ústupe na nižšom konci nad hájenkou, pri ceste do Nižnej Jablonky, na lokalite zvanej Poľana, bol v rokoch 1915 – 1917 zriadený vojenský cintorín, ktorý neskôr preniesli do krypty a na obecný cintorín. Dnes sa v obci nachádza dokopy 2498 vojakov Ruskej a Rakúsko-uhorskej armády.

KVH Beskydy

Keď niekomu zomrie príbuzný, má nárok na príspevok od štátu. Príspevok na pohreb je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého. Prinášame vám aktuálny prehľad príspevkov na pohreb pre bežných občanov, vojakov, hasičov i policajtov.

Na pohreb prispieva aj štát

Pohreb bežného občana

Radí: Andrea Hajdúchová, hovorkyňa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

Kde získať príspevok na pohreb

O tento príspevok treba požiadať vždy úrad príslušný podľa miesta trvalého bydliska zosnulého. Žiadosť sa podáva na predpísanom tlačíve, potvrdzuje ju pohrebná služba, ktorá poskytla služby spojené so zabezpečením pohrebu.

Príspevok je štátnou sociálnou dávkou, ktorou štát prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zosnulého. Podmienkou je, že osoba, ktorá si uplatnila nárok na príspevok, zabezpečila pohreb, čo preukáže potvrdením od pohrebnej služby. Tiež že má trvalý alebo prechodný pobyt na Slovensku a príspevok úrad vyplatí, len ak aj zosnulý mal v čase smrti na Slovensku trvalý alebo prechodný alebo dlhodobý pobyt a bol tu aj pochovaný.

Výška príspevku je 79,67 eur. Žiadosť treba **podat' do jedného roku od pohrebu** zomretého, inak nárok zaniká.

Pohreb vojaka

Radí: Dana Capáková, Ministerstvo obrany SR, Oddelenie pre mediálnu podporu

Kto zabezpečuje pohreb

Pohreby vojakov sa zabezpečujú a organizujú v zmysle paragrafu 71 - 78 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov (ďalej iba „zákon o sociálnom zabezpečení“). Profesionálnemu vojakovi, ktorý zomrel počas trvania služobného pomeru alebo vojakovi prípravnej služby, ktorý zomrel počas výkonu služby (a počas služby v zahraničných misiách alebo operáciách), zabezpečí služobný úrad pohreb na Slovensku v celom rozsahu, alebo na pranie pozostalých s ich spoluúčasťou. Ak zomrie vojenský dôchodca, veliteľ posádky je povinný na žiadosť pozostalých zabezpečiť pohreb s ich spoluúčasťou (vzdaním vojenských pôct).

Úhrada nákladov na pohreb

Ak ozbrojené sily zabezpečili pohreb zosnulého na území Slovenska so spoluúčasťou ozbrojených síl, uhradí Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia (VÚSZ) náklady na pohreb,

najviac však **232,36 eur**. Ak si pozostalí neprajú, aby ozbrojené sily zabezpečili pohreb zosnulého, alebo aby sa podieľali na zabezpečení pohrebu v celom rozsahu alebo so spoluúčasťou ozbrojených síl, alebo ak ide o pohreb mimo územia Slovenska, uhradí VÚSZ pozostalým na ich žiadosť náklady na pohreb, najviac 232,36 eur.

Ak prišlo k úmrtiu počas výkonu vojenskej služby v dôsledku choroby, alebo úrazu vzniknutých pri výkone vojenskej služby alebo v súvislosti s ním, **úhrada nákladov na pohreb sa zvyšuje na dvojnásobok**. Ozbrojené sily na požiadanie pozostalých môžu zabezpečiť pohreb na svoje náklady v celom rozsahu len vojakovi, ktorý zomrel počas výkonu služby.

Pohreb hasiča

Radí: Dana Šebestová, poverená riadením kancelárie prezidenta, Prezídium Hasičského a záchranného zboru

Kto pohreb zabezpečuje

Príspevok na pohreb hasiča upravuje zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení neskorších predpisov. Hasičovi, ktorý zomrel počas služobného pomeru, zabezpečí pohreb služobný úrad na území Slovenska v celom rozsahu alebo na pranie pozostalých s ich spoluúčasťou.

Ak služobný úrad zabezpečí pohreb zosnulého hasiča na území Slovenska so spoluúčasťou pozostalých, uhradí Útvar sociálneho zabezpečenia Ministerstva vnútra SR pozostalým po hasičovi náklady na pohreb, najviac však **232,36 eur**. Pozostalými sa rozumie manželka (manžel), deti, rodičia, vnuci a prarodičia zomretého alebo ďalšie osoby, ktoré zabezpečujú pohreb, alebo sa v rozhodujúcej miere podieľajú na zabezpečení pohrebu zosnulého. Nárok na príspevok na pohreb podľa uvedeného zákona č. 328 z roku 2002, ako aj počty počas obradu, prináležia aj pozostalým po poberateľoch výsluhového zabezpečenia (t.j. týka sa to všetkých

hasičov, tých, čo sú priamo vo výkone a aj tých, ktorí sú na výsluhovom dôchodku). Ak služobný úrad nezabezpečuje pohreb zomretého hasiča, lebo si to pozostalí neprajú alebo sa na zabezpečení pohrebu podieľali, alebo ide o pohreb mimo Slovenska, uhradí útvar pozostalým po hasičovi na ich žiadosť náklady na pohreb, najviac 232,36 eur. Táto **dávka sa zvyšuje na dvojnásobok**, ak hasič zomrel z dôvodu služobného úrazu alebo choroby z povolania.

Súbeh príspevkov sa vylučuje

Pozostalí nemôžu súbežne požiadať o príspevok na pohreb podľa zákona č. 238/2003 Z. z. aj podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení. Ak bol hasič v čase smrti pod vplyvom alkoholu, prípadne zomrel na následok samovraždy, nárok pozostalým na úhradu nákladov na pohreb podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov nevznikne a musia požiadať miestny príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o príspevok na pohreb podľa zákona č. 238/2003 Z. z..

Pohreb policajta

Radí: Natália Hattalová, Komunikačný odbor Ministerstva vnútra

Kto pohreb zabezpečuje

Pri zabezpečení pohrebu zomretého bez spoluúčasti služobného úradu Odbor sociálneho zabezpečenia SPŠC Ministerstva vnútra SR, Pribinova 2, Bratislava, uhradí pozostalému náklady na pohreb, najviac však **do výšky 232,36 eur**. Pokiaľ došlo k úmrtiu v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania počas trvania služobného pomeru, **úhrada nákladov na pohreb sa zvyšuje na dvojnásobok**. Nárok na úhradu nákladov na pohreb nevzniká pozostalému, keď služobný úrad bez spoluúčasti pozostalých na nákladoch na pohreb zabezpečil pohreb zosnulého na území Slovenska v celom rozsahu.

Ak došlo k úmrtiu v dôsledku požitia alkoholických nápojov, omamných látok alebo psychotropných látok, alebo úmrtie nastalo pri spáchaní úmyselného trestného činu, alebo sebapoškodením, **úhrada nákladov na pohreb sa neposkytne**. V týchto prípadoch sa príspevok na pohreb uplatňuje na úrade práce podľa trvalého pobytu zomretého. Pohreb môže prebiehať aj s počtami, na základe žiadosti pozostalých, o ktorej potom rozhoduje služobný úrad, kde bol zosnulý policajt zaradený. Náklady spojené so vzdaním pôct, ktoré sa preukazujú zosnulému policajtovi, hradí služobný úrad alebo služobný orgán. Žiadosť o úhradu nákladov na pohreb a doklady o zaplatení nákladov musia byť vystavené na meno žiadateľa.

Zuzana Voštenáková

Pri úmrtí niekoho blízkeho sa pozostalí okrem smútku musia vyrovnáť aj s platením poplatkov za hrobové miesta. Výška sumy, akou zastupiteľstvá prispievajú na prevádzku cintorínov, sa značne líši vo väčších či menších mestách Slovenska.

Hrobové miesta sa na cintorínoch prenajímajú spravidla na desať rokov, miesta na urny na dvadsať rokov, v praxi však existujú aj výnimky. Prinášame vám prehľad vybraných miest, aj s konkrétnymi poplatkami.

Pohrebniectvo Marianum sa stará v meste o 18 cintorínov, kde je spolu takmer 75 000 hrobových miest. V súčasnosti platia Bratislavčania ročne nájomné za hrobové, urnové a kryptové miesto 0,03 eur/deň. Služby spojené s nájmom hrobového, urnového a kryptového miesta na rok predstavujú 28,49 eur, pričom občan platí 10,64 eur na rok. **Rozdiel zatiaľ hradí mesto Bratislava.**

Častým problémom v praxi je, že zmluvy sa spravidla podpisujú len do konca roka, pričom je predpoklad, že sa každým rokom môžu zvyšovať. Pozostalým tiež nie raz prekáža, že si nemôžu predplatiť hrobové miesta na 10 či 20 rokov, ako je tomu v iných slovenských mestách. Ešte donedávna mohli zaplatiť iba na jeden rok vopred, dnes podľa poslednej úpravy môžu zaplatiť len na 5 rokov dopredu.

Banská Bystrica sa môže pochváliť rovnou dvadsiatkou cintorínov. Najviac miest posledného odpočinku je v Banskej Bystrici – 16 má na starosti mestská organizácia Záhradnícke a rekreačné služby mesta (ZARES) Banská Bystrica, jeden cintorín spravuje katolícka cirkev, dva sú v správe evanjelickej cirkvi a o jeden sa stará židovská obec.

Cena za jedno hrobové miesto na 10 rokov v Banskej Bystrici je 99,20 eur, za jeden urnový hrob je to 72,41 eur. Cena zahŕňa štandardnú starostlivosť za kosenie, vodu, odvoz cintorínskeho odpadu, starostlivosť o chodníky a ostatné náležitosti súvisiace s prevádzkou pohrebiska.

Košice majú 16 cintorínov, z ktorých je vo vlastníctve mesta Verejný cintorín na Rastislavovej ulici a Krematórium na Zelenom dvore. Cintorín prenajalo mesto spoločnosti Rekviem, pohrebné, cintorínske a kremačné služby, ktorá má v kompetencii uzatvárať podnájomné zmluvy za podmienok schválených prevádzkovým poriadkom. Nájomné za hrobové miesto na dobu 20 rokov je na Verejnom

cintoríne 351,56 eur, na 10 rokov 175,79 eur, na rok 17,59 eur.

Nájomné za schránku kolumbária na dobu 1 roka 9,50 eur, na 10 rokov 94,80 eur, na 25 rokov 237,00 eur. Nájomné za schránku v urnovom háji na dobu jedného roka je 15,34 eur, na 10 rokov 153,26 eur.

V Trenčíne sa o 12 pohrebísk, ktoré sa nachádzajú v jednotlivých mestských častiach Trenčína, stará spoločnosť Pohrebniectvo Dvonč, z Partizánskeho. Prenájom hrobového miesta závisí od druhu hrobu a je v rozpätí od 0,664 eur/1 rok do 3,319 eur/1 rok. Napríklad základný poplatok za jedno hrobové miesto na Pohrebisku v Trenčíne - Juh je od 2,65 do 3,33 eur na rok. V pohrebiskách ostatných mestských častí je poplatok za hrobové miesto 1,99 eur na rok. V minulosti prenájom hrobového miesta bolo možné uskutočniť dopredu, no v súčasnosti je táto možnosť pozastavená pre nedostatok voľnej kapacity hrobových miest.

Žilina napríklad spravuje dve mestské a 14 prímestských pohrebísk. Ľudia uzatvárajú zmluvy na mnoho rokov dopredu a strácajú o nich prehľad. Tých je dovedna 16 a spravuje ich firma Funeral & spol., ktorá má s mestom zmluvu. Keďže mesto chce mať situáciu „pod palcom“, avizovalo softvér pre presnú evidenciu jednotlivých hrobových miest, z ktorého bude zrejme, či sú na ne uzavreté zmluvy a zaplatené poplatky. Pri hroboch platí zmluva maximálne na 10 rokov a pri urnách 20 rokov.

Poplatky za hrobové miesta: detský hrob 6,64 eur, jednoghob 16,60 eur, dvojghob 33,19 eur. Urna na 20 rokov stojí 16,60 eur. Na väčšine cintorínov sa už nenachádzajú voľné miesta pre zosnulých. Medzi cintoríny s najmenšou voľnou kapacitou patrí cintorín v Trnovom, v Strážove, v Závodí a v Brodne.

Spoločnosť Bapos spravuje v Bardejove šesť cintorínov. Tri sú priamo v meste - hlavný mestský cintorín, cintorín na Michalku a cintorín sv. Anny. Ďalšie sú v častiach Dlhá Lúka, Bardejovská Nová Ves a Mihaľov. Na bardejovských cintorínoch je 7-tisíc hrobov.

Okrem výšky nájmu za hrobové miesta sa v minulom roku zmenil počet rokov pri predĺžovaní nájmu. Z desiatich rokov je možné po novom nájom

Ak včas nezaplatíte za hrobové miesto, môžete očakávať túto poslednú výzvu.

Po čase sa môže stať, že prídete na miesto posledného odpočinku svojich drahých zosnulých a hrob už nebude existovať.

obnoviť len na ďalších päť rokov. Hrobové miesto na Mestskom cintoríne na 10 rokov stojí 70 eur, s obnovou nájmu na 5 rokov 80 eur. Samostatné hrobové miesto v rámci dvojghobu na 10 rokov stojí 65 eur, s obnovou nájmu na 5 rokov 76 eur. Miesto v urnovej stene stojí na 10 rokov 20 eur.

Nájom hrobových miest sa platí na 10-ročné obdobie. Na mestských cintorínoch je cena nájmu za hrob 24,69 eur na 10 rokov (Kolónia Hviezda, Sklabinská ulica). Na Národnom cintoríne je cena nájmu za jedno hrobové miesto 49,79 eur na 10 rokov, dvojghob 99,58 eur. Urnové miesto na 10 rokov vychádza 49,79 eur. Národný cintorín je miestom posledného odpočinku niekoľkých stoviek významných osobností našej histórie. Celkovo je na ňom vyše 4 000 hrobových miest.

Zuzana Voštenáková

Ošetrovanie a výrubu stromov na ťažko prístupných miestach

Štiepkovanie a odvoz dreva

SEIDL
s.r.o.

www.seidl.sk ■ seidl.juraj@gmail.com ■ 0903 720 620

Pozvanie na kar by sa nemalo odmietnuť

Pohreb je poslednou rozlúčkou, na ktorej sa zide nielen najbližšia rodina, ale i vzdialenejší príbuzní, priatelia a kolegovia zosnulého. Je to spoločenská udalosť, pietny obrad, či už ide o cirkevný, alebo občiansky. Možno si ani neuvedomujeme akou podporou je pre najbližšiu rodinu, účasť príbuzných a priateľov pri vyprevádzaní zosnulého na poslednej ceste. K tejto poslednej rozlúčke patrí i smútočná hostina - kar. Dnes však už takéto pohostenie nebýva pravidlom.

Zvyklosti na Slovensku sa líšia podľa regiónov

Tradícia karov siaha až do dávnej minulosti, do čias osídľovania nášho územia slovanskými kmeňmi, vtedy sa hodovalo, spievalo, priamo nad hrobom zosnulého v rámci pohrebného rítusu. Tieto hostiny sa neskôr preniesli do obydli, na verejné priestranstvá medzi chatrče a domy, pomaly začali plniť praktickú sociálnu a psychologickú funkciu. V prvom rade sa jednalo spoločné zdieľanie smútku a jeho zmiernenie, zo strany najbližších príbuzných bol kar odvdáčením sa ostatným príbuzným, že sa prišli so zosnulým rozlúčiť a precítiť ich žiaľ. V dávnych dobách často krát príbuzenstvo cestovalo na pohreb z ďaleka. Pohostenie rodiny teda bolo neodlučiteľnou súčasťou. Kar sa konal v dome zosnulého a pohostenie pripravovali ženy z rodiny, ktoré mali na starosti výhradne jedlo a zväčša sa nezúčastnili ani pohrebu. Boli to príbuzné, ako švagriné, alebo tety, stryné. Na kar bol okrem rodiny pozvaný aj pán farár, muži čo niesli truhlu a hrobári. Nepozvanie na kar, alebo odmietnutie takéhoto pozvania sa chápalo ako urážka.

Pohrebná hostina začala modlitbou. Pri občianskom pohrebe, jeden člen rodiny poďakoval všetkým prítomným za účasť. Po prípitku, pri ktorom sa neštrngá, sa podávalo občerstvenie. Tak ako boli tradície rôzne v každom kúte Slovenska, rôznili sa aj druhy pokrmov. Niekde to bolo trojchodové menu, niekde sa ponúkali domáce koláče a pálenka, inde zas syry, šunka a pečivo, alebo párky či guláš.

Spomínaným tajomným prvkom uctenia si pamiatky zosnulého bola viera, že duša sa v deň pohrebu príde rozlúčiť s domom v ktorom nebožtík žil,

a najesť sa pokrmov, ktoré boli pripravené na rozlúčku s ním. V niektorých obciach sa na stole po celú noc nechávalo prestreté aj so zvyškami jedla. Inde sa na stôl postavil pohár vody a položil posolený krajec chleba. Niekde dokonca nechávali otvorené okno, na parapete prestretú bielu látku namočenú vo vode a pod oknom rozsypaný popol. Návrat zosnulého počas noci bol potom ľahko identifikovateľný podľa stôp, ktoré by musel na dlážke iste zanechať.

Kar zároveň plnil funkciu psychologickú a sociologickú, odľahčenia od žiaľu, pripomienky, že život pozostalých plyní ďalej. V minulosti mala spoločná hostina spojiť príbuzných a primknúť ich viac k sebe. Vzdialené rodiny sa kedysi nestretávali často. Predmetom rozho-

vorov teda nebolo len trúchlenie a spomínanie mŕtveho, ale aj vzájomné novinky a radosti života. Pre najbližších pozostalých je práve to dôležitým psychologickým aspektom. Nenavracajú sa v žiali bezprostredne po pohrebe sami domov do prázdna, ktoré po milovanej osobe zostalo, ale majú možnosť zotrvať v priateľskom rodinnom kruhu.

Ako som už spomínala, dnes to nie je pravidlom. Najbližší pozostalí nevedia, že hostí treba po pohrebe na kar osobne pozvať a naopak príbuzní a priatelia zosnulého nevedia, že takéto pozvanie by sa nemalo odmietať. Ak sa pohrebné

hostiny nezúčastnia, nikomu tým nič neulahčia ani neušetria. Karové menu i počet osôb je zvyčajne dopredu objednaný a všetko je na túto príležitosť pripravené.

Na tomto mieste treba spomenúť rôzne cechy a spolky, ktorých bol zosnulý členom. Jedným z najbežnejších je poľovnícke združenie. Býva zvykom, že členovia takéhoto spoločenstva zabezpečujú pohreb v duchu ich vlastných zvyklostí a tradícií v súčinnosti s pozostalými. Môžu dokonca zorganizovať a môžu aj uhradiť pohrebnú hostinu. Zvyčajne táto farcha však ostane na rodine zosnulého, v jednom i druhom prípade majú pozostalí povinnosť pozvať na kar všetkých prítomných zo záujmového spoločenstva, ktorí sa zúčastnili poslednej rozlúčky.

Kar mal v minulosti taktiež určitú reprezentačnú funkciu a zrejme sa jej nevyhne ani dnes. Rodiny pri tejto príležitosti radi ukazovali svoju majetnosť, bohatstvo a nápaditosť v hojnosti pokrmov. Zatiaľ čo kedysi boli kary usporiadávané v domácnostiach, neskôr sa pre tieto účely využívajú väčšie priestory, poskytnuté poväčšine miestnym úradom. Strava bola výhradne domáca.

V rýchlosti dnešnej doby, už málokto domácnosť má čas a trpezlivosť pripraviť menu pre 40, 60, či 80 hostí. V tomto ohľade sa využívajú cateringové spoločnosti, ktoré sú schopné zabezpečiť kvalitné a čerstvé pokrmy a podávať ich v priestoroch aké si zákazník zvolí. Taktiež niektoré reštaurácie poskytujú ponuku karového menu a možnosť usporiadania pohrebné hostiny vo svojich priestoroch.

Navštívili sme jednu z bratislavských reštaurácií, ktorá prakticky od svojho vzniku ponúka i možnosť zabezpečenia pohrebného pohostenia. Klienti majú o túto ponuku záujem, takže priemerný počet karov za mesiac sa pohybuje okolo čísla 5. Smútočné menu si je možné výberom jedál

Hostinu môžete poriadat doma, alebo sa spoľahnúť na odborníkov, menej starostí v týchto ťažkých okamihoch iste príde vhod.

a nápojov vyskladať podľa vlastnej predstavy. V cene je zahrnutý prenájom priestorov, aperitív, polievka, hlavné jedlo, dezert a nápoje. Personál vám ochoťne poradí a splní i ďalšie želania.

Zaujímalo nás čo sa preferuje na karoch aj v iných kútoch Slovenska. Zistili sme, že v karovom menu v obciach na juhu stredného Slovenska sa podáva taktiež slepačí vývar, ale hlavné jedlo je už o čosi skromnejšie. Bravčový perkelt s chlebom či zemiakovou kašou, alebo vyprázaný rezeň so zemiakovým šalátom. Ako dezert sú stále obľúbené domáce pampúchy - šišky. V menších obciach je zvykom, že dezert, či už sú to šišky, alebo iné sladkosti, si rodina väčšinou zabezpečí sama, i keď hostinu pripravuje cateringová služba. Tak isto sa na stoloch objavuje viac domácich liehovín, ktoré si starší ľudia pália a odkladajú vyslovene na túto príležitosť.

Čo kraj to iný mrav, iná obyčaj. Na východnom Slovensku sa v minulosti kary usporadúvali za účasti celej dediny, ktorých obyvatelia sa materiálne a finančne podieľali na jeho financovaní. Dnes je toto bremeno na pleciach smútiacej rodiny, no našli sme výnimku. Ešte na konci milénia, v obci Spišské Tomášovce bolo povinnosťou každého, kto sa zúčastnil karu, ktorý tu volajú „pohrebiny“, priniesť fľašu pálenky, kilo klobás a jeden peceň chleba.

Kar nie je len určitou tradíciou, ale jeho zmysel sa i dnes prejavuje prostredníctvom spomínaných funkcií. Práve preto by sa nemal vytrácať ani z dnešnej spoločnosti. Mali by sme si uvedomiť, že je prejavom úcty nielen k zosnulému, ale aj k pozostalým.

Kristýna Krásniková

Poradňa pre obce a verejnosť

V našej poradni budeme pravidelne odpovedať na vaše otázky a podnety. Neváhajte nás so svojimi otázkami kontaktovať.

slovenskepohrebnictvo@gmail.com
Slovenské pohrebníctvo
Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava

Marián z Terchovej

1. Zomrel nám doma deduško, mal 85 rokov, lekár nariadil pitvu. V ktorých prípadoch je nutné nariadiť pitvu a dá sa voči tomu namietat?
2. Pre telo prišla nami nevybraná pohrebná služba! Môžete nám to vysvetliť?

1. Samozrejme smrť môže potvrdiť len obhliadajúci lekár. Po konštatovaní smrti pacienta lekár vypíše Úmrtný list a Správu pre pitvajúceho lekára s odporúčaním, či má byť zosnulý pitvaný alebo nie. Pokiaľ sa obhliadajúcemu lekárovi nepozdáva príčina smrti (nejasná poloha tela zosnulého, nejasnosti okolo liečby pacienta atď.) je v jeho kompetencii poslať telo na pitvu k potvrdeniu príčiny smrti. Telo ostáva dve hodiny na lôžku a potom je prevezené na oddelenie patológie v danom regióne na pracovisko Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. V tejto súvislosti si dovoľujeme upozorniť pozostalých, aby zosnulého neobliekali, ale telo prípadne len prikryli plachtou do príchodu pohrebnej služby. Úradom určený patológ sa ešte môže rozhodnúť či bude zosnulý pitvaný alebo nie. V tomto prípade môže rozhodovať aj vek zosnulého, dlhodobá diagnóza atď. Príbuzní môžu požiadať o nepitvanie (formou písomnej žiadosti) a ak je tomu možné vyhovieť, patológ upustí od pitvy. Od pitvy nemožno upustiť ak je podozrenie na infekčnú chorobu, pri úmrtí na operačnom stole, ak ide o dieťa do 15 rokov. Je v kompetencii patológa o tejto veci rozhodnúť s konečnou platnosťou. Niekedy sa stáva, že jeden pozostalý doslova žiada o pitvu, a druhý zase požaduje nepitvať. Treba si uvedomiť, že pri pitve lekár zistí:

- a. príčinu smrti
- b. základnú chorobu, ktorá cez komplikácie viedla k smrti pacienta
- c. iné závažné choroby, ktoré sa podieľali na smrti, môže potvrdiť alebo vyvrátiť správnu diagnózu a spôsob liečby
- d. ostatné choroby

2. Úrad nad dozorom zdravotníctva vypisuje výberové konanie pre pohrebné služby (cca. každé štyri roky), na prepravu zosnulých na jeho pracoviská a na základe výberového konania uzatvorí zmluvu s konkrétnou pohrebnou službou. Jej úlohou (mám na mysli pohrebnú službu), je šetrným spôsobom dopraviť zosnulého na odd. patológie aj s dokumentačnou správou zosnulého. Tým sa v tomto procese účasť uvedenej pohrebnej služby končí. To že Vám budú ponúkať svoje služby i ďalej je väčšinou dôsledok podhodnotenia udanej ceny pri výberovom konaní pre ÚDZS, či už z nerozvážnosti alebo cielene (aby napríklad vyhrali výberové konanie), preto ponúkajú svoje služby pod bežnú hodnotu a tak si chcú tento ušlý zisk vykompenzovať získaním objednávky na pohreb.

Čo sa týka obhliadajúceho lekára, ten má v týchto prípadoch plné právo a aj povinnosť privolať zazmluvnenú pohrebnú službu na prevoz zosnulého. Pohrebná služba zosnulého prevezie, odovzdá telo službu konajúcemu ošetrovateľovi a tým sa jej kompetencie v rámci prepravy skončili. Táto preprava je v plnej miere hrazená na základe vystavenej faktúry (za zmluvnú cenu) a to na ÚDZS a žiadne iné nároky voči pozostalým uvedená pohrebná služba nemôže uplatňovať.

Žanetka Liptovský Mikuláš

Prosím poradte, ako je to s voľnom z práce pokiaľ mi zomrie príbuzný?

Nárok na pracovné voľno pri úmrtí príbuzného definuje **Zákonník práce §141, ods.2, písmeno d)**.

Manžel, manželka, dieťa. Poskytuje sa pracovné voľno s náhradou mzdy na dva dni, ďalší deň pre účasť na pohrebe.

Rodič a súrodenec zamestnanca, rodič a súrodenec jeho manžela, ako aj manžela súrodenca zamestnanca. Poskytuje sa voľno jeden deň, a na ďalší deň, ak zamestnanec obstaráva pohreb týchto osôb.

Prarodič alebo vnuk zamestnanca, alebo prarodič jeho manžela, alebo inej osoby, ktorá síce nepatrí k uvedeným príbuzným, ale žila so zamestnancom v čase úmrtia v domácnosti. Poskytuje sa voľno jeden deň, a na ďalší deň, ak zamestnanec je i obstarávateľ pohrebu.

Náhrada mzdy sa poskytuje v sume priemerného zárobku a zamestnanec je povinný túto prekážku v práci preukázať, napríklad potvrdením o účasti na pohrebe. Potvrdenie o účasti na pohrebe vydáva Pohrebná služba obstarávajúca obrad zosnulého alebo príslušný miestny úrad, matrika.

AUTO M+V EXPERIENCE DAY 21. června 2012, Velké Meziříčí

Pozvánka

Společnost Auto M+V ve spolupráci s Mercedes-Benz Česká republika pro vás připravila speciální den plný nových zkušeností.

Den, kdy budete mít možnost seznámit se s novinkami ve vašem oboru. Prohlédnout si upravené vozy od specialisty Auto M+V a nahlédnout do výrobní haly. Seznámíte se s produkty předních dodavatelů výrobků spojených především s pohrebnictvím.

Dovozce vozů Mercedes Benz představí novinku na českém automobilovém trhu s dodávkovými vozy - Vito E-CELL. Aby zkušenost byla kompletní, představí vám také ucelenou modelovou řadu SUV vozů značky Mercedes Benz, kterou budete moci vyzkoušet na speciální trati.

Termín a místo

21. června 2012
9,30 hodin
areál společnosti Auto M+V, Průmyslová 2088, Velké Meziříčí
informace 777 241 002, 777 286 630, vecera@automv.cz

Vystavovatelé

Bestattungswagen Hentschke - pohřební limuzíny
Setora - výrobce rakví
Moser - výrobce rakví
FATR - výrobce výbav do rakví
Music Data - ozvučovací technika
Vytex dp - velkoobchod pro pohřební služby
Contex hydrobox - hřbitovní a komunální technika

Hlavní partner

Mercedes-Benz Česká republika, s.r.o.

Mercedes-Benz

Pořadatel

Společnost AUTO M+V byla založena v roce 2004 se specializací na speciální přestavby vozidel.

Většina speciálně přestavěných vozů je exportována do zemí EU, zejména na německý trh. Právě náročnost a důraz na kvalitu u evropských zákazníků se stala motorem, který posunul v průběhu let společnost AUTO M+V na přední pozici firem EU se specializací na přestavby pohřebních vozidel. Část produkce je prodávána nejen v České republice, ale také exportována na slovenský trh se speciálními vozy.

V roce 2007 byly montážní dílny a kanceláře přesunuty do nových prostor v průmyslové zóně Velkého Meziříčí. V roce 2011 došlo k dalšímu rozšíření těchto montážních prostor a navýšení roční produkce až na 100 vozidel.

www.automv.cz

Pořadatel

Hlavní partner

Mercedes-Benz

Vystavovatelé

Pohrebárske humoresky

Príbeh prvý

Bodyguard „strička“ Šebesty

Bol pondelok a to som ešte v ten deň netušil, že aj čierny. Nevieť ako ste na tom vy, ale ja osobne pondelky jednoducho neznášam. Možno ešte zo školy, možno z detstva, sám neviem odkedy sa u mňa táto averzia začala prejavovať.

Zavalený kancelársky stôl v pohrebnej službe naznačoval, že by som mal začať roztriedovať papiere z minulého týždňa, ale moje druhé ja mi v tom podvedome bránilo. Rozjímanie o tom, čo ma čaká a neminie sa skončilo v momente, keď do kancelárie vstúpili službukonajúci šoféri Jozífek s Franckom.

Francek sa škeril od ucha k uchu, zato Jozífek mal podivne sklesnutú náladu a divné držanie tela, zdalo sa, ako keby mal ruky vykrivené dozadu. „Chlapi čo sa stalo!?“ zručol som. „Veď si sadnite, čo tam stojíte!“

Francek si sadá s potmehúdskym výrazom, vyzerať to, že mu bránica praská od smiechu. Jozífek sa pomaly, ale iste otáča ku mne chrbtom, ukazujúc svoje napadnuté pozadie a roztrhané nohavice. Zrak mi prelieta z postihnutej Jozífkovej časti

na Francka, ktorý sa zmieta v krčoch od smiechu. Pomaly z neho vylieza: „No umreli striček Šebesta z dolného konca“. „Viem, veď som vás tam poslal, ale to nie je dôvod na smiech!“ okamžite namietam, aby vedeli, že som v obraze. „No to né, šéfe, to né, ale strýčka Šebestu odprevádzal k pohrebnému vozu aj jeho pes!“ vyhrkol zo seba Francek, ukazujúc so širokým úsmevom na zadok svojho kamaráta Jozífka.

Začal som pomaly ale iste tušiť čo sa stalo, pričom pozerám na Jozífka a jeho roztrhané nohavice. „Toš to víte šéfe, nebylo to veľké zvíara,“ pokračuje Francek. „Kto strýček Šebesta?“ pristupujem na ich hru *na natáhanú*. „Nie šéfe, ten pes! No co Vám povím,“ referuje Francek, „visel na jeho zadku ako zrelá hruška na strome, Jozífek sa síce vrtel ako osa na bonbóne, ale márne. Ani domáci ho z neho nevedeli dostať!!!“ Živo som si scénu začal predstavovať, čo sa prejavilo mykaním kútičkov úst. Pred očami sa mi odohráva tragikomédia s názvom „*Pat a Mat vynášajú rakvu*“.

„No ukáž, krvácaš?“ pýtam sa. „Naščescí né,“ odvetil Jozífek, ale vzápätí dodal, že nevie sedieť na

zadku, ale „énem“ na boku, a ako on teraz bude po fajronte hrať v šenku karty?

Potľapkávam Jozífka po chrbte a ako správny šéf okamžite zaujmem stanovisko k danej veci. „Prezliecť a máte vývoz do krematória!“ Situácia sa začína upokojuvať pričom si jasne začínam spomínať na múdru radu (preverenú dlhoročnou praxou) od svojho nebohého otca, že domácich miláčikov ako je pes či aj mačka, treba na tú smutnú chvíľu vývozu svojho pána z domu, zavrieť pod zámok.

Príbeh druhý

Duchovia

Jozífek bol nielen u nás, ale v celej oblasti všeobecne známa figúrka. Napriek jeho výčinom na ktoré sa len tak nezabúda, si svoju prácu vždy odvedol dobre. Teda, takmer vždy.

Mal som s Jozífkom službu a čo čert nechcel, pri vývoze sme sa ocitli na cintoríne asi päť minút pred polnocou. Nervozita na Jozífkovej tvári sa dala čítať každým krokom sekundovej ručičky na hodinkách jasnejšie a výraznejšie. „Šéfe... šéfe... kolik je hodzín,“ znela otázka s už koktavým hlasom. „Nó, o päť minút dvanásť,“ odpovedám, ale hneď aj prikazujem „hybaj už otvoriť márnicu!“

Jozífek sedí ako prikovaný, pozerá pred seba s vypleštenými očami, pohľad sklízne na hodinky a mlčky otáča hlavou na znamenie nesúhlasu. „No čo je?“ pýtam sa, „si hluchý?“ „Šéé - šééfe...za chvíľu bude strašiť jááá nikam nejdem!“ šokovala ma odpoveď. Zároveň zúrivo belavým prstom stláčal poistku na dverách proti otvoreniu zvonka.

Na prvý pohľad (a ani na druhý), nevyzeral vôbec dobre a tak som márne rozmyšľal ako dostať rakvu so zosnulým do márnice. Sám beriem kľúče a otváram dvere na aute. Očkom sledujem Jozífka, či to myslí vážne. Medzi zuby precedím: „Nemáš čumieť na horory v telke! Strašpytel!“

Slovíčko „horory“ zrejme vyvolalo u Jozífka spomienky na nedávno prežité dobrodružstvá vo

fotelke, kedy zatváral oči a rukami si zapchával uši. Reakcia na seba nenechala čakať ani sekundu. Zabudnúc na to, že si zaistil dvere zvnútra vozidla, začal sa v panike prebijať von. Atmosféru ešte umocňovala tma a k tomu silnejší závan vetra, ktorý rozhojdal konáre neďaleko stojacej smutnej vrby. Panika bola dokonalá, strach vykonal svoje. „Máš zamknuté ty somááár!“ kričím na neho, aby som ho dostal z tranzu.

Kostolné hodiny začali odbíjať polnoc. V tichej noci zneli pravidelné údery jasne a zvučne. Po tom ako sa mu podarilo odistiť dvere, vystrelil z auta ako neriadená strela. Jozífek sa razom zmenil na stádo slonov kombinované so stádom antilop v jednej osobe, nabral rýchlosť, ktorú by mu mohli závidieť špičkoví športovci.

„Kam utekááš!?“ kričím v údive za ním. „U - uu - utekajjj - te aj vy šéé - éfe! Veď začne strašiiíí!!“ Stojím v nemom úžase a v diaľke ešte počujem jeho nezrozumiteľné koktanie. Jozífkov maratónsky beh pokračoval až k neďalekej benzínovej pumpe, pod svietiace neónové svetlá.

Tam zastal, lapajúc po dychu a to už prekvapivo spoločne so službukonajúcimi pumpármi, ktorí keď zbadali chlapa so zježenými vlasmi a krvou podliatymi očami, ktorý sa rúti z cintorína, jedným skokom boli vo vnútri a zamykali vchodové dvere. Von vykúkali len cez okienko.

No čo povedať záverom. Stojím uprostred cintorínskej tmy pri pohrebaču a pretože ani jeden zosnulý sa ešte dobrovoľne a na vlastných nohách nepresunul sám do márnice, neostáva mi nič iné ako sadnúť do voza a ísť za svojim zamestnancom. Pomaly ale iste, bez rozsvietených svetiel (čo som si vôbec v tej chvíli neuvedomil), sa presúvam na benzínovú pumpu. Viete si predstaviť výraz pumpárov, keď po tom všetkom zbadali vynárajúci sa pohrebný voz z tmy, bez svetiel, blížiaci sa k Jozífkovi, ktorý v tom momente vyzeral ako zombie?!

Neviem dodnes kto na tom bol lepšie, či Jozífek, alebo tí pumpári, ktorí na tú noc určite dlho... dlho nezabudnú.

Ladislav Stríž

Ilustračné foto

Cenník reklamy

Typ inzercie	Rozmery	Cena v €
PR článok	1-2 strany	525 - 1100 €
Zadná strana obálky	celá/spadávká	999 €
Druhá strana obálky	celá/spadávká	799 €
Druhá strana obálky	1/2 strany	450 €
Dve vnútorné strany stred	celé	1100 €
1 strana vnútorná	A4	480 €
1/2 strany vnútorná	A4	260 €
1/4 strany vnútorná	105x148	130 €
1/8 strany vnútorná	87x58 mm	65 €

Celá strana

1/2 strany
na šírku

1/2 strany
na výšku

1/4 strany a 1/8 strany
podľa výberu

Magazín Slovenské pohrebníctvo

Vychádza štvrtročne, je zdarma distribuovaný cieľovým skupinám z podnikateľskej sféry, z radov občanov, ktorí sa touto problematikou zaoberajú či už v rámci svojho biznisu alebo to vyplýva z ich pracovných povinností. Ide o domovy seniorov, hospice, pohrebné služby, matriky, úrady verejného zdravotníctva, súdno - lekárske pracoviská, miestne úrady a pod. V neposlednom rade je tiež distribuovaný i širokému spektru z radu súkromných záujemcov, ktorí sa k jeho odberu prihlásili individuálne.

V prípade zadania opakovanej inzercie poskytujeme zľavu 10% na každý jeden inzerát, PR článok.

Ak sa rozhodnete zadať celé kompletne grafické spracovanie vášho inzerátu, PR článku našej redakcii, vyhradujeme si právo účtovať príplatok až do výšky 20% z celkovej ceny zadávaného inzerátu (min. 33,- €).

Podklady pre reklamu dodávajte za dodržania týchto technických podmienok:

Dokumenty vo formáte pdf, bez priložených profilov, obrázky v rozlíšení 300 dpi, vo farbe CMYK, spadávka 3mm, odsadenie orezových značiek 5mm. Podklady prijímame elektronickou poštou alebo na nosičoch DVD, CD, najneskôr 21 dní pred uzávierkou. Pre dojednanie podrobností kontaktujte redakciu. Kontakt v tiráži.

Inzercia bude zrealizovaná na základe zmluvy, ktorá obsahuje všetky podmienky pre obe strany. Poskytnuté údaje i podklady pre reklamu budú použité výhradne pre účel dohodnutý v podmienkach zmluvy, ktorá špecifikuje objednávku a poskytnutie reklamy v tlačenej verzii magazínu Slovenské pohrebníctvo.

Stolárstvo a výroba truhel

Radatice 219
082 42 Prešov
Slovensko

M 20 DUB

M 10 POT
SMREK

M 18 BUK

8. - 10. 11. 2012
Trenčín
SLOVAKIA

Medzinárodná kontraktačno - predajná výstava **Slovak Funeral**
zameraná na oblasť pohrebnictva

Záštita Slovenská asociácia pohrebných a kremečných služieb
Garant výstavy MUDr. Gabriel Šimko MPH. hlavný hygienik SR

Výroba rakiev a príslušenstva
Urny, spomienkové predmety
Motorové vozidlá, stroje, vybavenie
Kremečné pece a vybavenie priestorov
Smútočná floristika, vence, kytice, ikebany
Chladiace zariadenia, prepravné, manipulačné

Sprievodný program, prednášky
Čistiaca technika na kameň, chémia
Deratizácia, dezinfekcia, dezinfekcia
Písmomaliarstvo, kamenosochárstvo
Pietna zeleň, dreviny, výzdoba hrobov
Softvérové produkty pre správy cintorínov, obce